

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Radek Heinz

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLOMOUC

Ústav ekonomie

Radek Heinz

Deficit státního rozpočtu a možnosti jeho řešení

State Budget Deficit and Possible Solutions

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Jolana Kvičalová

Olomouc 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem Bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci dne 13.12.2012

vlastnoruční podpis autora

Poděkování

Děkuji paní Ing. Jolaně Kvíčalové za odborné vedení bakalářské práce. Děkuji Českému statistickému úřadu v Olomouci za poskytování aktuálních informací a analýz.

Zadání BP obdržené z rektorátu

Obsah

Úvod.....	9
1 Základní pojmy.....	11
1.1 Veřejné finance	11
1.1.1 Fiskální politika a její funkce.....	11
1.1.2 Nástroje fiskální politiky	12
1.1.3 Typy fiskální politiky.....	12
1.2 Rozpočtová politika	13
1.2.1 Státní rozpočet	13
1.2.2 Složení státního rozpočtu.....	15
1.2.3 Příjmy.....	15
1.2.4 Výdaje.....	17
1.2.5 Typy státního rozpočtu	18
1.3 Dluh.....	19
1.3.1 Veřejný dluh	19
1.3.2 Čistý a hrubý dluh.....	20
1.3.3 Implicitní a explicitní dluh.....	20
1.3.4 Vnější a vnitřní dluh	20
2 Deficit státního rozpočtu	22
2.1 Dělení rozpočtových deficitů	23
2.2 Deficit pasivní a aktivní	25
2.2.1 Pasivní deficit	25
2.2.2 Aktivní deficit.....	26
2.3 Politika a deficit	27
2.3.1 Hypotézy „politických deficitů“	27
2.3.2 Hypotéza volebního rozpočtového cyklu	27
2.3.3 Hypotéza ideologického konceptu.....	28
2.3.4 Hypotéza přesunu daňového břemene mezi generacemi	28
2.3.5 Hypotéza negativního strategického chování	28
2.4 Vykazování vládního deficitu a dluhu	29
2.4.1 GFS (Government Financial Statistics)	29
2.4.2 ESA (Evropské systémy národních a regionálních účtů)	30
2.5 Následky rozpočtových deficitů.....	31

2.5.1	Finanční následky	31
2.5.2	Makroekonomické následky	31
2.6	Evropská Unie	32
2.6.1	Kritéria Evropské Unie	32
2.6.2	Situace nadměrného schodku.....	33
3	Vývoj státního rozpočtu, dluhu a deficitu	35
4	Možnosti řešení státního deficitu.....	38
4.1	Financování státního deficitu a monetizace	39
4.2	Dluhové financování deficitu	39
4.2.1	Vliv ekonomického růstu.....	40
4.3	Mimořádná kapitálová dávka	41
4.4	Privatizace	42
4.5	Snížení korupce.....	43
4.6	Důchodová reforma.....	45
4.7	Zvýšení daní	47
Závěr		48
Anotace		50
Literatura.....		51
Internetové zdroje		53
Seznam tabulek		58
Přílohy.....		60

Úvod

Veřejné rozpočty jsou vždy hodně diskutovaným, ne-li přímo ožehavým tématem posledních dvacet let. Zejména státní rozpočet je předmětem mnoha diskuzí. Nyní, když doznívá hospodářská krize, jsou slova jako rozpočet, deficit nebo výdaje skloňována ve všech pádech v negativním slova smyslu. Finance jako takové jsou nedílnou součástí života každého člověka a každý musí pracovat se svým osobním rozpočtem.

Rozpočet státní je sice daleko složitější, ale funguje na stejných principech, například co nejefektivněji pracovat s dostupnými prostředky nebo mít co nejvyšší příjmy a co nejnižší výdaje. S tím úzce souvisí takzvaná finanční gramotnost. Zvyšování finanční gramotnosti je v dnešní době velmi potřebné. V jistých sférách je potřeba šetřit, v oněch zase pro změnu investovat. Stejně tak by měl každý také alespoň okrajově vědět, z čeho se skládá veřejný rozpočet, že státní rozpočet tvoří jeho nedílnou část, k čemu slouží, jak je s ním dnes nakládáno, jak se v průběhu času měnil a čím byly ony změny zapříčiněny, popřípadě další důležité informace. Česká republika má stále více se prohlubující veřejný dluh a každý by měl vědět, proč tomu tak je, popřípadě jaké jsou možnosti pro trvalé snižování tohoto dluhu a s ním i deficitu. Primární cíl, tedy cíl celé práce je najít a uvést jistá opatření nebo spíše možnosti, které jsou užívány jak u nás tak v zahraničí, s jejichž pomocí by bylo možné dosáhnout snižování deficitu státního rozpočtu a postupně tak přivést státní rozpočet do přebytku.

V úvodní kapitole bude uvedení do dané problematiky spolu s potřebnými definicemi základních pojmů, jako jsou fiskální politika, veřejný dluh nebo státní rozpočet. Problematika státního deficitu je velmi rozsáhlá a obtížná, z tohoto důvodu je proto zcela nezbytné popsat v oné první kapitole návaznosti jednotlivých pojmů a jejich vztahy k deficitu státního rozpočtu. V kapitole následující bude konkrétně definován pojem deficit. Budou uvedeny pojmy jako deficit aktivní a pasivní, vliv deficitu na státní rozpočet, proč státní deficit vůbec vzrůstá nebo klesá a také vzrůstající význam deficitu z hlediska makroekonomie a financí. Ve třetí kapitole bude shrnut vývoj salda státního rozpočtu, deficitu a státního dluhu od vzniku České republiky až do současnosti. V poslední kapitole pak budou uvedeny již samotné návrhy na zlepšení situace státního rozpočtu a snížení deficitu. V úvahu budou brány jak již existující nástroje a metody pro snížení deficitu tak metody, které Česká republika moc nevyužívá, a teoreticky by mohly napomoci ke snížení deficitu, jako například vypisování dluhopisů, mimořádná kapitálová dávka nebo již od roku 2011 tolik

diskutovaná důchodová reforma, která má posloužit ke snížení veřejných výdajů. V případě České republiky bude zmíněna také korupce. Jednotlivé návrhy budou uznány za efektivní či neefektivní, popřípadě více či méně efektivní. V závěru celé práce bude uvedeno celkové shrnutí, ve kterém bude například uvedeno, jestli se pomocí uvedených metod řešení dá efektivně snížit deficit, popřípadě nikoli.

Tato práce užívá metodologických postupů, jakými jsou komparace, analýza, deskripce a syntéza. Metoda komparace bude použita například při srovnávání podobnosti strukturálního a cyklického deficitu s pasivním a aktivním deficitem. Další užitou metodou bude metoda deskripce, která bude využita zejména při popisu základních charakteristik jistých pojmů souvisejících, ať už přímo či nepřímo, s tématem deficitu státního rozpočtu. Poslední dvě využití metody budou analýza a syntéza. Analýza bude využita při sledování historického vývoje státního rozpočtu od roku 1993, kdy vznikla Česká republika jako samostatný stát, až do současnosti. K tomu bude návazně použita syntéza, která poslouží jako nástroj k vyhodnocení nashromážděných dat v analýze.

1 Základní pojmy

Problematika státního rozpočtu, deficitu státního rozpočtu a pojmu s nimi souvisejícími je natolik široká a mnohdy natolik obtížná, že je namístě uvést definice základní pojmů. Je všeobecně známo, co je to státní rozpočet nebo deficit, ale podrobnější informace, například z jakých položek se skládá onen rozpočet, popřípadě jaké následky může mít trvale se prohlubující deficit státního rozpočtu, jsou již poněkud komplikovanější záležitosti vyžadující bližší studium. Celá práce se totiž bude odrážet od těchto a mnoha dalších pojmů, jejichž znalost je pro její pochopení zcela zásadní. K vymezení definic bylo použito oficiálních stránek zabývajících se touto problematikou, například stránky ČSÚ (Český statistický úřad) nebo stránky Ministerstva financí.

1.1 Veřejné finance

Ve veřejných financích musí být zmíněna zejména fiskální politika, která se touto problematikou přímo zabývá. Je nedílnou součástí hospodářské politiky České republiky, která jde ruku v ruce s politikou monetární.

1.1.1 Fiskální politika a její funkce

Fiskální politika má, stejně jako politika monetární, určité funkce a úkoly, mezi které patří například alokace zdrojů, stabilizační politika nebo poskytování veřejných statků a služeb.¹

- **Přerozdělování důchodů** – Též nazývané jako distribuční funkce, která slouží zejména jako nástroj pro sociální politiku a obrana proti chudobě.
- **Alokace zdrojů** – Má úzkou souvislost s užíváním daní a dotací Českou republikou, prostřednictvím kterých může ovlivnit náklady a relativní ceny a tím pádem ovlivnit strukturu výroby a spotřeby.
- **Stabilizační politika** - By měla zajišťovat dlouhodobý ekonomický růst, popřípadě by měla potlačit nepříznivé vlivy na fiskální politiku.

¹ Srov. SPĚVÁČEK, V., *Makroekonomická analýza*, s. 232.

- **Poskytování veřejných statků a služeb** – Poskytuje statky v oblastech jako je například školství nebo zdravotnictví. Stát také investuje například do rozvoje finančně náročných projektů jako například výstavba základní infrastruktury atd. Fiskální politika jako taková má samozřejmě daleko více funkcí, mezi které můžeme zařadit také ovlivňování agregátní poptávky nebo právě ono hospodaření s deficitem nebo přebytkem státního rozpočtu.

1.1.2 Nástroje fiskální politiky

K provádění úkolů tohoto druhu politiky svěřených užívá fiskální politika vestavěné stabilizátory a diskreční opatření².

- **Automatické (neboli vestavěné) stabilizátory** – Jsou nástroje nebo prostředky aplikované automaticky (jako příklad lze uvést podporu v nezaměstnanosti, progresivní daně z příjmu atd.), tedy bez bezprostředních zásahů orgánů.
- **Záměrná (neboli diskreční) opatření** – Jsou opatření, která se neobejdou bez zásahu orgánu (například veřejné výdaje, státní výkup zemědělských přebytků atd.).

1.1.3 Typy fiskální politiky

Fiskální politika se může ubírat několika různými směry. Směry této politiky jsou zaměřeny buďto na expanzi či restrikcí. Z těchto dvou názvů tedy vznikly názvy expanzivní a restriktivní fiskální politika.³

Expanzivní fiskální politika – Cílem této politiky je navýšení agregátní nabídky (zkratkou uváděnou jako AS) nebo agregátní poptávky (zkratkou uváděno jako AD) snížením daní nebo zvýšením vládních výdajů.

- **Krátkodobý efekt** – V tomto případě by teoreticky Česká republika například snížila daně, což by znamenalo růst hrubého národního produktu.
- **Dlouhodobý efekt** – V případě dlouhodobého působení expanzivní fiskální politiky stoupala inflace.

² Srov. SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*, s. 385.

³ Srov. SOUKUP, J., *Makroekonomie*, s. 197.

Restriktivní fiskální politika – Je v podstatě pravým opakem politiky expanzivní, která má za úkol snižovat agregátní poptávku (AD) nebo agregátní nabídku (AS) prostřednictvím zvýšení daní nebo snížením vládních výdajů.

- **Krátkodobý efekt** – Snižuje cenovou hladinu, avšak zároveň snižuje i produkt a zaměstnanost.
- **Dlouhodobý efekt** – Působí na zvýšení soukromých investic, snížení cenové hladiny, úrokové míry, a pokud soukromé investiční výdaje plně nehradí státní výdaje na nákup, nedochází ke změně v úrovni reálného produktu a zaměstnanosti.

1.2 Rozpočtová politika

Rozpočtová politika sice úzce souvisí s politikou fiskální, nejedná se však o totéž. Zatímco politika fiskální nahlíží na finance z globálnějšího hlediska, politika rozpočtová zohledňuje pouze finance související s rozpočtem České republiky. „Státní rozpočet má nejvyšší podíl na veřejných financích a také proto je nejvyšší prioritou, avšak mějme na paměti, že soustava veřejných financí může být v jiných zemích odlišná.“⁴ V České republice máme rozpočty veřejné správy rozděleny do určitých stupňů, kde každý stupeň dále podrobněji pracuje s veřejnými zdroji.

Soustavu (stupně) veřejných rozpočtů lze sestupně sepsat takto:

- Státní rozpočet.
- Místní rozpočty.
- Rozpočty zdravotních pojišťoven.
- Mimorozpočtové fondy.⁵

1.2.1 Státní rozpočet

Definice, kterou uvádí vláda České republiky, říká: „Státní rozpočet je v zákoně definován jako finanční vztahy, které zabezpečují financování některých funkcí státu v

⁴ PEKOVÁ, J., *Veřejné finance, úvod do problematiky*, s. 121.

⁵ Srov. MARKOVÁ, H., *Rozpočtové právo*, str. 24.

rozpočtovém roce. Rozpočet se skládá z očekávaných příjmů a odhadovaných výdajů a sestavuje se vždy na nadcházející kalendářní rok.⁶

Pokud bude tato definice rozebrána více dopodrobna, vyplyne z ní, že finanční plánování je platné na jeden rok. Nemusí se však bezprostředně jednat o kalendářní rok, nýbrž o dvanáct po sobě jdoucích měsíců. Blíže může být toto slovní spojení definováno jako finanční hospodaření státu. V praxi má státní rozpočet formu zákona, jež navrhuje ministerstvo financí. Sestavování státního rozpočtu vymezuje zákon o rozpočtových pravidlech. Rozpočet jako takový sestavuje ministerstvo financí ve spolupráci například s územními samosprávnými celky nebo státními fondy. Při kalkulaci odhadovaných příjmů a výdajů se vychází z výsledku hospodaření v uplynulém „Rozpočtovém období“. Ministerstvo musí mít na paměti, že sestavovaný rozpočet musí fungovat po celou dobu platnosti a musí také počítat s případnými odchylkami od plánovaných příjmů či výdajů, ať už v krátkodobém či dlouhodobém měřítku.

„Poté, co ministerstvo financí vyhotoví návrh státního rozpočtu na další období, předloží jej aktuální vládě České republiky. Vláda projedná podobu státního rozpočtu, a pokud jej schválí, pošle návrh do Poslanecké sněmovny. Tam se návrh předloží předsedovi Poslanecké sněmovny, který přikáže projednání návrhu zákona rozpočtovému výboru. Probíhají standardní tři čtení, taková jaká probíhají i při schvalování jiných zákonů. V prvním čtení se projednají základní principy a údaje nového státního rozpočtu. Ve druhém se projednávají případné návrhy na změnu, případně změny, v novém státním rozpočtu a ve třetím čtení se pak upravují drobné legislativní nedostatky, pravopisné chyby a další podobné úpravy.“⁷ Státní rozpočet se může ubírat dvěma zcela odlišnými cestami. Může být buďto schválen či nikoli. Není-li rozpočet schválen do začátku takzvaného rozpočtového roku, probíhá další hospodaření podle rozpočtového provizoria, což je ve své podstatě hospodaření podle předchozího rozpočtového roku. Pokud však Státní rozpočet schválen je, vstupuje v platnost a stává se rozpočtovým zákonem.

„Ovšem tím rozpočtová problematika ani zdaleka nekončí, protože i již schválený státní rozpočet musí být kontrolován. Za plnění stanoveného rozpočtu pro

⁶ Vláda ČR - *Definice státního rozpočtu*, dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/statni-rozpocet-2010-61539/> [online 23-11-2012].

⁷ Srov. Vláda ČR - *Proces přijímání státního rozpočtu*, dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/statni-rozpocet-2010-61539/> [online 20-12-2012].

příslušný rok odpovídá vláda České republiky, která se za případné nedostatky v plnění odpovídá Poslanecké sněmovně. Po skončení rozpočtového období se vyhotoví návrh státního závěrečného účtu, který se předloží Poslanecké sněmovně.⁸

1.2.2 Složení státního rozpočtu

Státní rozpočet se skládá ze dvou hlavních položek, a to sice z příjmů a výdajů. Níže bude podrobněji rozebráno, jaké položky tvoří jak příjmy, tak výdaje. V této práci budou k dispozici i grafy, které znázorní, jaké položky mají největší a jaké naopak nejmenší podíly ať už na příjmech nebo výdajích České republiky.

1.2.3 Příjmy

Zjednodušeně lze říci, že do příjmů zahrnujeme daně, příjmy z pojistného a sociálního zabezpečení, výnosy z podílu na clech, příjmy z činnosti organizačních složek státu a odvody příspěvkových organizací, správní a soudní poplatky, příjmy z prodeje a pronájmu majetku ČR, výnosy z cenných papírů nebo pokuty.

Tyto příjmy lze podrobněji rozepsat jako následující přehled:⁹

1. Daň přímé, které zdaňují majetek nebo příjem osoby:

- Daň z příjmu fyzických osob a právnických osob.
- Daň z převodu nemovitostí, dědická a darovací.

2. Daň nepřímé, které zdaňují prodej zboží nebo služeb:

- Spotřební daň.
- Daň z přidané hodnoty (DPH).
- Energetické daň.

3. Sociální pojištění

4. Evropské fondy

5. Výnosy z podílu na clech

⁸ MARKOVÁ, H., Rozpočtové právo, s. 89.

⁹ Srov. Vláda ČR – *Proces přijímání státního rozpočtu*, dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/statni-rozpocet-2010-61539/> [online 1-12-2012].

6. Ostatní (jednorázové příjmy z prodeje státních aktiv)

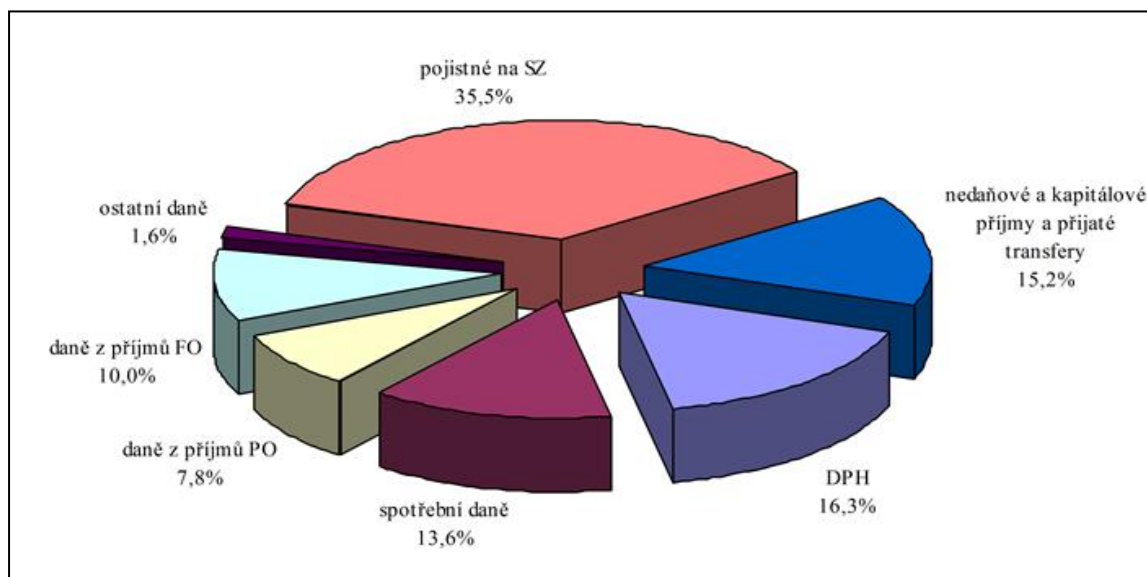
- Zisk ze státní účasti v podnicích.
- Příjmy z privatizace.

Co není příjmem státního rozpočtu

Do příjmů státního rozpočtu neřadíme zdravotní pojištění a výnosy z emisí státních dluhopisů.¹⁰

- **Zdravotní pojištění** – má v České republice pouze charakter daně, mezi daně se však nezapočítává.
- **Výnosy z emisí dluhopisů** – pokud stát nebo jakákoli státní instituce prodá dluhopisy, obdrží finanční hotovost. Získá tak pozitivní cash-flow pro státní rozpočet, ale jedná se pouze o momentální příjem, nikoli trvalý. S tím se později pojí platby úroků.

V grafu níže je graficky znázorněno, kolik procent tvoří určité části příjmů v 1. čtvrtletí roku 2012. Přesný rozpis příjmů a aktuální částky naleznete v příloze č. 1.

Graf 1 - Procentuální rozdělení příjmů České republiky¹¹

¹⁰Srov. KOHOUT. P., *Průhledný státní rozpočet?*, s. 68.

¹¹Srov. MFČR - *Procentuální rozdělení příjmů České republiky*, dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ctvrt_poklpln_69895.html [online 1-12-2012].

1.2.4 Výdaje

K výdajům státního rozpočtu patří například náklady spojené s činností organizačních složek státu, činností příspěvkových organizací, dávky důchodového pojištění, dávky nemocenského pojištění, dávky státní sociální podpory, peněžní dary do zahraničí, nákup cenných papírů nebo výdaje na vládní úvěry.

Tyto výdaje lze podrobněji rozepsat jako následující přehled:¹²

1. Mandatorní výdaje – Jedná se o výdaje, které musí vláda investovat ze zákona. Nemůže je neinvestovat. Jsou to například: dávky sociálního zabezpečení, státní příspěvek na penzijní připojištění a stavební spoření, dávky státní sociální podpory, dávky v nezaměstnanosti atd.

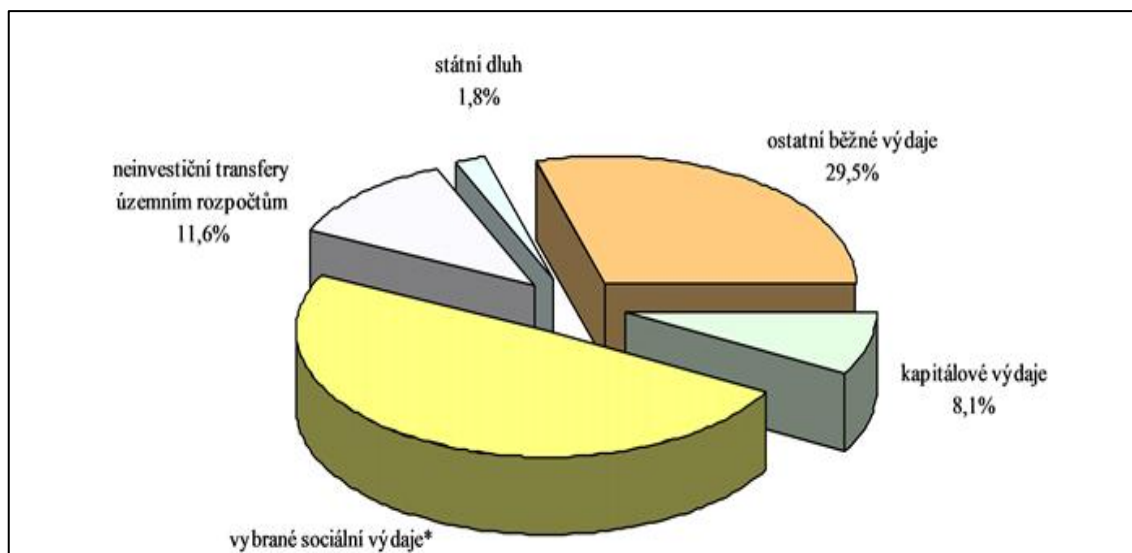
2. Ostatní mandatorní výdaje – Jedná se například o hypotéční úrokové podpory, kurzové ztráty při správě státního dluhu, realizace státních záruk, transfery mezinárodním organizacím aj.

3. Kvazimandatorní výdaje – Řadíme sem například výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti, armádu, zahraniční pomoc, mzdy zaměstnanců veřejného sektoru aj.

4. Ostatní výdaje – Stát nemá povinnost tyto výdaje realizovat, ale uskutečňuje je na základě svého vlastního rozhodnutí. Například aby vláda mohla splnit svůj vládní program.

V grafu níže je graficky znázorněno, kolik procent tvoří určité části výdajů v 1. čtvrtletí roku 2012. Přesný rozpis výdajů a aktuální částky naleznete v příloze č. 2.

¹² Srov. MFČR - *Výdaje státního rozpočtu*, dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/konvergen_programy_43976.html [online 1-12-2012].

Graf 2 - Procentuální rozdělení výdajů České republiky¹³

1.2.5 Typy státního rozpočtu

„Státní rozpočet může mít několik různých podob a to sice v podobě přebytku, vyrovnanosti nebo schodku (deficitu).“¹⁴

- **Vyrovnaný rozpočet** – Je rozpočet, který má výdaje a výnosy vyrovnané, tudíž nedochází ani k deficitu a ani k přebytku. Jinak se dá také usoudit, že celkové příjmy pokryjí celkové výdaje.
- **Přebytkový rozpočet** – Příjmy jsou vyšší než výdaje. Takovýto rozpočet lze označit za velmi pozitivní. V takovémto případě lze říci, že se ekonomice daří a umožňuje snižovat státní dluh nebo vytvářet rezervy na další období, která by mohla být deficitní. Je však pouze na uvážení daného státu, kolik prostředků ponechá jako rezervu či kolik bude investovat do dalšího rozvoje ekonomiky.
- **Schodkový (deficitní) rozpočet** – Nepříznivý státní rozpočet, který z krátkodobého hlediska může znamenat pokles příjmů a zvýšení výdajů. V dlouhodobém měřítku však může mít deficitní rozpočet za následek vcelku nepříznivé důsledky, jako například zvyšování inflace, ztráta efektivnosti ze zdanění nebo nahrazování kapitálu veřejným dluhem.

¹³ MFČR - *Procentuální rozdělení výdajů České republiky*, dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ctvrt_poklpln_69895.html [online 1-12-2012].

¹⁴ Srov. KOHOT, P., *Průhledný státní rozpočet?*, s. 22.

Specifickým druhem rozpočtů jsou takzvané pružné a pevné rozpočty. Z hlediska státních rozpočtů se jedná spíše o teoretickou hypotézu nežli o skutečné členění. Zatímco pevné rozpočty jsou pevně dány svou skladbou příjmů a výdajů, rozpočty pružné jsou vyhotovovány tak, aby se co nejlépe přizpůsobily vlivům na ně působícím. Vzhledem ke složitému procesu sestavení státního rozpočtu se většina vědců přiklání k názoru, že rozpočet státní se nachází na pomezí těchto dvou členění, protože státní rozpočet má své pevně stanovené příjmy a výdaje, ale naproti tomu musí být schopen přizpůsobit se nepříznivým vlivům, kterým se musí umět přizpůsobit.¹⁵

1.3 Dluh

Slovo dluh se používá jako synonymum pro druhy nesplacených závazků, například dluhy z obchodní činnosti, dluhy mezi jednotlivými státy, případně jakékoli jiné dluhy nesplacených závazků mezi libovolnými subjekty (občané, banky, ČNB atd.). V souvztáhnosti s tématem deficitu České republiky se pak toto slovo může blíže specifikovat jako peněžní závazek. Stát v současnosti nemá příjmy z rozpočtu a vedlejších činností s rozpočtem nesouvisejícími, které jsou rozebrány výše, na takové úrovni, aby plně pokryla své stávající závazky. Dluh velmi úzce souvisí s deficitem státního rozpočtu.

1.3.1 Veřejný dluh

Veřejný dluh může být definován jako pohledávky vůči současné a budoucí generaci. Oproti tomu například dluh vládní a státní jsou součástí dluhu veřejného, kdy státní tvoří jeho největší část. „Jinak řečeno veřejný dluh nezahrnuje oproti státnímu a vládnímu dluhu vyrovnávání v rámci celku. Prostřednictvím veřejného dluhu jsou v počátečních obdobích financovány všechny veřejné statky (v obecném slova smyslu).“¹⁶ V některých publikacích je veřejný dluh mylně definován jako součet veškerých minulých deficitů. Zásadní problém této definice je v tom, že nezohledňuje mimorozpočtové příčiny veřejného dluhu, inflaci a další důležitá spektra. I když je v dnešní době prokázána velice úzká souvislost mezi veřejným dluhem a deficitem, je na rozdíl od deficitu státního rozpočtu veřejný dluh velmi těžko odhalitelný, respektive

¹⁵ Srov. KALOUDA. F., *Metody analýz z výdajů státního rozpočtu*, s. 25.

¹⁶ BUCHANAN. J., *Veřejné finance v demokratickém systému*, s. 270.

jsou těžko odhalitelné příčiny jeho vzniku a růstu. „Zatímco problém rozpočtového deficitu je konkrétní, stále se opakující a veřejně kontrolovaný, dluhový problém je složitější a méně viditelný. U rozpočtového deficitu je zřejmé, kdo za něho zodpovídá, protože je vztahován k výkonné složce (vládě), u veřejného dluhu není zcela zřejmé, kdo vlastně za jeho vznik zodpovídá.“¹⁷ Stejně jako u deficitu musí být i veřejný dluh vykazován. V rámci metodiky vykazování dluhu v EU se používají metody GFS a ESA (viz podkapitola vykazování deficitu a dluhu)

Veřejný dluh je nejčastěji kryt vládními dluhopisy, které jsou v držení držitelů. V podstatě je tedy vláda, která dluhopisy vydá ve dlužnické pozici a držitel je v pozici věřitelské. Státní dluhopisy jsou na prodej v pravidelných aukcích. Takovéto dluhopisy jsou členěny například podle doby splatnosti (dlouhodobé, střednědobé a krátkodobé).

1.3.2 Čistý a hrubý dluh

Stejně jako při podnikové analýze je i ve státní sféře zohledňován takzvaný čistý dluh. V případě, že jsou sečteny veškeré závazky bez ohledu na množství pohledávek, hovoříme o takzvaném hrubém dluhu. Pakliže od tohoto součtu závazků odečteme veškeré pohledávky, které Česká republika má, získáme takzvaný čistý dluh.¹⁸

1.3.3 Implicitní a explicitní dluh

Rozdíl spočívá v tom, jestli se závazek vlády již účetně podílí na veřejném dluhu. Pakliže se na něm nepodílí, jedná se o dluh implicitní. V okamžiku, kdy se uvedená ztráta účetně projeví na růstu zadlužení státu, dojde k přeměně implicitního dluhu na explicitní.¹⁹

1.3.4 Vnější a vnitřní dluh

Státní dluhopisy mohou skupovat jak tuzemské, tak zahraniční subjekty, tedy jinak řečeno vnitřní a vnější subjekty. Vzhledem k výhodám, které tyto dluhopisy nabízí (výhodné úročení, nízká míra rizika, daňové zvýhodnění atd.) jsou v držení zejména

¹⁷ STRECKOVÁ, Y., MALÝ, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*, s. 91.

¹⁸ Srov. DVOŘÁK, P. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, s. 84.

¹⁹ Srov. ŠELEŠOVSKÝ, J., JAHODA, R. *Veřejné finance v ČR a EU*, s. 111.

silnými institucemi, jako jsou banky nebo investiční fondy. V České republice je počet fyzických držitelů těchto dluhopisů nižší nežli institucí. Nerezidenti mají v České republice v držení čím dál vyšší procento státních dluhopisů, což s sebou nese jistá rizika i výhody. „Domácí státní dluh má onu výhodu v tom, že jsou veškeré finance plynoucí z dluhopisů stále v České republice v soukromých finančních aktivech. V případě, kdy mají vedoucí pozici nerezidenti je veškerá hodnota těchto dluhopisů i s úrokovými platbami převáděna do zahraničí a tím pádem ubývá soukromých finančních aktiv v České republice. Na druhou stranu odkup dluhopisů cizinci znamená příliv zahraničního kapitálu, který je využitelný při nedostatku kapitálu domácího.“²⁰ Vyšší hodnota vnějšího dluhu se vyplácí zejména státům se slabým vnitřním kapitálem (rozvojové země), avšak jsou i vyspělé státy, například Finsko nebo Česká republika, které mají hodnotu vnějšího kapitálu rovněž na vyšší úrovni. Dalším velkým rizikem je také měna, ve které jsou dluhopisy denominovány.

²⁰ Srov. HAMERNÍKOVÁ, B. *Veřejné finance*, s. 170

2 Deficit státního rozpočtu

Deficit je výsledkem hospodaření státu, tedy rozdílem mezi jeho příjmy a výdaji evidovanými na hotovostní bázi.²¹ Strecková definuje rozpočtový deficit takto: „Rozpočtovým deficitem se rozumí rozdíl mezi celkovými hotovostními výdaji včetně úroků a celkovými hotovostními příjmy (daňovými i nedaňovými) s vyloučením úvěrových příjmů.“²²

Deficit státního rozpočtu je chápán různě. V kapitole „vývoj státního rozpočtu, dluhu a deficitu“ lze vidět, že je v některých případech deficit chápán i v kladném slova smyslu. Je velmi důležité rozlišovat deficit před samotným zahájením rozpočtového období, v jeho průběhu a ukončení. V praxi je nespočet případů, kdy státní složky, které se podílí na tvorbě rozpočtu (Ministerstvo financí, Parlament atd. ...) vytváří a schvalují deficitní rozpočty zcela záměrně nebo jinak řečeno s určitým předpokladem vývoje rozpočtu v určitém období. „V průběhu rozpočtového období totiž dochází k jistým sezónním nesrovnalostem, takže i když je navrhovaný rozpočet vyrovnaný, v jistém období se mohou vyskytnout neplánované vlivy, se kterými se během standardního plánování počítá, vyrovnávají například státními pokladničními poukázkami.“²³

Z tohoto důvodu má zásadní význam zejména saldo na konci rozpočtového období (roku). Toto saldo je saldem konečným v daném období a ukazuje skutečný výsledek hospodaření státu za celý rok. V případě, že se rozpočet stane rozpočtem deficitním, bývá zpravidla financován výpůjčkami v podobě dluhopisů a to vládními nebo komunálními. V dalším možném scénáři se také může Česká republika uchýlit ke zvýšení daní. V každém případě se ani jedna z variant nedá aplikovat donekonečna (například neustále zvyšovat daně). Co se dluhopisů týče, ty mohou být nakupovány jak vnitrostátními tak zahraničními subjekty. Odkupy zahraničními subjekty mají jak negativní, tak pozitivní působení na finance České Republiky. Negativním dopadem je, že stát takto odčerpává zdroje, které by mohli být proinvestovány soukromým sektorem a tím se de facto navrátit zpět do rozpočtu. Pozitivním vlivem je, že stát takto dostane okamžitou finanční dávku, se kterou může disponovat.

Na deficit lze nahlížet, respektive jej dělit, podle určitých kritérií. Lze jej tedy dělit například na deficit běžný, strukturální primární, operační nebo cyklický.

²¹ Srov. KOHOUT, P., *Průhledný státní rozpočet?*, s. 23.

²² STRECKOVÁ, Y., MALÝ, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*, s. 92.

²³ DVORÁK, P., *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, s. 51.

2.1 Dělení rozpočtových deficitů

Deficit státního rozpočtu je již delší dobu podroben výzkumu. Po druhé světové válce, kdy se problém deficitního financování začíná v některých zemích prohlubovat, začali ekonomové deficit očišťovat od vlivů, které na něj působí (například inflace). Mezi základní dělení patří běžný, primární a takzvaný operační deficit.²⁴

- **Běžný deficit** – Jedná se o běžný rozdíl mezi příjmy a výdaji upravenými o kapitálové výnosy. V tomto případě jsou zohledněny poznatky keynesiánsky smýšlejících ekonomů, protože jsou běžné výdaje pokryty příjmy z daní a investiční výdaje lze financovat z půjček.
- **Primární deficit** – Jedná se v podstatě o obdobu deficitu běžného, nicméně v tomto případě nejsou zohledněny úrokové platby. Tento druh deficitu má význam zejména z dlouhodobějšího hlediska, protože dlouhodobá salda tohoto deficitu vedou nezadržitelně k růstu veřejného dluhu.
- **Operační deficit** - tento druh deficitu pro změnu souvisí s inflací, o kterou je očištěný. Proto také můžeme v jiných zdrojích najít pojmenování jako „inflačně očištěný deficit“. Inflace má dopad jak na růst příjmů, tak na růst výdajů, i když se samozřejmě nejedná o růst jako takový. Inflaci je nutno vyloučit v případě, že chceme určit dluh nebo výši deficitu vyjádřit ve skutečné, ničím nezkreslené podobě. Operační deficit můžeme tedy určit tak, že sečteme primární deficit a reálné úrokové platby.

Někteří ekonomové začali dělit deficity do dvou skupin, kdy každá z těchto dvou skupin vysvětlovala jak je deficit v danou dobu orientovaný. Díky tomuto dělení tak neočišťujeme deficit o inflaci nebo úrokové platby. Na deficit se zde pohlíží jako na celek a dává skutečný obrázek o tom, jaký má fiskální politika daného státu skutečný dopad na finanční politiku. Tato dvě důležitá dělení se nazývají strukturální a cyklický deficit.²⁵

²⁴ Srov. SPĚVÁČEK V., *Makroekonomická analýza*, s. 234.

²⁵ Srov. SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*, s. 389.

Strukturální deficit – Je považován za nejdůležitější ze všech dělení. Bývá také spojován s deficitem aktivním. Je očištěn od vlivu ekonomických cyklů a soustředí se čistě na sílu a pružnost fiskální politiky státu. Jak již tedy název onoho deficitu napovídá, tento „problém“ neodstraníme pouhou regulací ekonomiky nebo přímými zásahy do ní, protože problém je zakořeněn ve státním rozpočtu samotném (nastavení a řízení veřejných financí). Odhadnout tento druh deficitu totiž vyžaduje notnou dávku znalostí ekonomie a fiskální politiky.

*Tento odhad je rozdělen do čtyř fází:*²⁶

1. Odhad vývoje potencionálního produktu (například HDP gap).
2. Výpočet elasticit příjmů a výdajů vzhledem k HDP.
3. Výpočet diferencí mezi stavem současným a dlouhodobým vývojem pro jednotlivé položky příjmů a výdajů s využitím elasticit z kroku 2.
4. Úprava skutečného salda a celkové difference.

Odhad strukturálního deficitu napomáhá při analýzách již od 70. let, protože je díky němu možné stanovit pravidla střednědobého rámce pro fiskální politiku znemožňující růstu dluhu.

- **Cyklický deficit** – Bývá často spojován do souvislosti se strukturálním deficitem jako opozitum. Na rozdíl od strukturálního deficitu, který je dlouhodobějšího charakteru, je trvání deficitu cyklického krátkodobé. V odborné literatuře je spojován s deficitem pasivním. Nejčastější příčinou vzniku bývá špatná ekonomická situace popřípadě mimořádné neočekávané výdaje v podobě válek, přírodních katastrof a podobně. „Cyklický rozpočet je tedy rozdíl mezi skutečným a strukturálním rozpočtem. Obecně, opatření fiskální politiky mění strukturální i cyklické deficity (alespoň v krátkém období).“²⁷

²⁶ ČNB – *Odhad strukturálního deficitu*, dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2001/cl_01_010828b.html [online 5-12-2012].

²⁷ SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D. *Ekonomie*, s. 389.

2.2 Deficit pasivní a aktivní

Nezávisle na předchozích rozděleních může být deficit rozdělen do dvou zcela od sebe odlišných kategorií. Těmito kategoriemi jsou deficit pasivní a aktivní. Na rozdíl od výše zmíněných pojmů není aktivní a pasivní deficit styl výpočtu nebo jakýsi nástroj k zjištění deficitu, ale spíše odlišení situací, za jakých deficit vzniká a jak tento deficit v danou chvíli lze chápat. Jednodušeji řečeno, deficit aktivní jsou aktivní zásahy a zcela úmyslné regulace a naproti tomu pasivní deficit je deficit, který může vzniknout samovolně bez zásahů ministerstva financí, ČNB nebo jiných institucí.

2.2.1 Pasivní deficit

Tento deficit může vzniknout za podmínek, které ani vláda a ani žádný jiný kontrolní orgán nemusí zachytit. Takovýto jev je exogenní (zapříčiněný vnějšími příčinami) a způsobuje buďto pokles veřejných příjmů nebo zvýšení veřejných výdajů, aniž by to vláda očekávala nebo sama pro dané rozpočtové období takto naplánovala.

Nejčastější příčiny

Mezi nejčastější příčiny vzniku pasivního deficitu patří zejména hospodářský úpadek (pokles) státu, nákladový šok či mimořádné události, které nelze předpovídat²⁸

- **Hospodářský pokles** – Je způsoben zejména nezaměstnaností, zvyšováním veřejných výdajů nebo neočekávaným poklesem příjmů atd.
- **Nákladový šok** – Týká se podniků vlastněných státem, které z jakéhokoli důvodu zaznamenávají markantní úpadek.
- **Mimořádné události** – Jako mimořádné události lze chápat válečné konflikty a případné zatažení do oněch konfliktů, přírodní katastrofy postihující regiony nebo celý stát.

De facto sem lze zařadit veškeré nežádoucí vlivy z těchto tří odnoží, které jsou cyklického charakteru, což znamená, že mají tyto události svůj začátek, průběh a konec a nepůsobí tak delší období. V poslední době se objevují čím dál více diskutované teorie

²⁸ Srov. HOLMAN, R., *Ekonomie*, s. 630.

o novém exogenním činiteli, a sice o takzvaném úroku z veřejného dluhu. Je pozoruhodné, nakolik úroky z veřejného dluhu ovlivňují míru deficitu státního rozpočtu. Pokud budeme počítat deficit primární (od rozpočtových výdajů jsou odečteny úroky z veřejných dluhů) zjistíme, že deficitory některých zemí jsou v záporných hodnotách právě kvůli úrokům z veřejných dluhů.²⁹

2.2.2 Aktivní deficit

Hlavní rozdíl mezi deficitem aktivním a pasivním je ten, že aktivní je vyvolán endogenními vlivy, což znamená, že vláda může deficit záměrně schválit. To zajisté vyvolá stejné příčiny jako deficit pasivní a to sice, že nám poklesnou příjmy nebo vzrostou veřejné výdaje. Ač se to zdá na první dojem podivné, záměrné zvýšení deficitu je mnohdy velmi užitečné. Aktivní deficit bývá oproti pasivnímu vázán s deficitem strukturálním.

Nejčastější příčiny

Jak už bylo výše uvedeno, aktivní deficit je úmyslné využití deficitního financování státu po určitou dobu. Využívá se zejména při rozložení důsledků výdajového šoku nebo daňové zátěže, popřípadě vzniká při volbě expanzivní fiskální politiky. V poslední době se hovoří i o volbách deficitního financování kvůli vládnímu populismu.³⁰

- **Rozložení důsledku výdajového šoku** – pokud by se například rapidně zvýšila cena potřebných komodit, může tímto vláda zabránit nadprůměrnému zvýšení daní.
- **Rozložení daňové zátěže** – používá se v případech, kdy stát buduje například dálniční infrastrukturu, kterou budou používat i další generace. Rozloží tedy daňové zatížení i na generace následující, které později budou tyto služby taktéž využívat.
- **Expanzivní fiskální politika** – Záměrné vyvolání snížení či zvýšení veřejných výdajů k oživení ekonomiky daného státu.

²⁹ Srov. STRECKOVÁ, Y., MALÝ, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*, s. 96.

³⁰ Srov. HOLMAN, R., *Ekonomie*, str. 630.

- **Vládní populismus** – Jedná se spíše o zájmy politických stran, které mohou slíbit snížení daní a tím pádem zvýšit aktivní deficit, protože poklesnou příjmy na krytí veřejných výdajů.

2.3 Politika a deficit

Ať už je stát monarchií, diktaturou či demokratickým státem v jakékoli podobě, budou tyto politické systémy vždy ovlivňovat fiskální politiku země, ve které se nachází a tím ovlivňovat i výši deficitu. V dnešní době jsou zpracovány mnohé hypotézy, které ovlivňují deficity státních rozpočtů na celém světě.

2.3.1 Hypotézy „politických deficitů“

Hypotéz, které se zabývají změnou hladiny deficitů kvůli působení politických vlivů, v poslední době značně přibývá, zejména pak v zemích, kde je politická situace nestabilní. Dvořák však ustanovil čtyři základní hypotézy:

- Hypotéza volebního rozpočtového cyklu.
- Hypotéza ideologického konceptu.
- Hypotéza přesunu daňového břemene mezi generacemi.
- Hypotéza negativního strategického chování.³¹

2.3.2 Hypotéza volebního rozpočtového cyklu

Tato hypotéza je založená na studii psychologie lidí ve volebních obdobích, kdy každá z politických stran chce být úspěšná. Hypotéza dělí obyvatelstvo do dvou skupin, a to sice do skupiny politiků a skupiny voličů. Politici chytající se přílišné důležitosti populismu slibují snížení daní a tím pádem (i když se o tom sami nezmiňují) zatíží veřejné výdaje. Skupina voličů velmi ráda přivítá snížení daní, avšak důsledky zvyšování zátěže na veřejné výdaje s tím spojené už jim kolikrát nejsou známi. Přílišná zaslepenost snížením daní a tím pádem krátkodobou úlevou může mít však nepříznivé

³¹Srov. DVOŘÁK, P., *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize* s. 56.

následky do budoucna. Tato hypotéza velmi ostře kritizuje provázanost ekonomie s politikou.

2.3.3 Hypotéza ideologického konceptu

Tak jako hypotéza předchozí je i tato zaměřená na dvě odlišné skupiny. Tentokrát však poměřuje skupiny čistě politické a to levici a pravici. Jde o střet zájmů dvou ideologických skupin, které na deficit a na fiskální politiku jako celek nahlíží z jiných úhlů pohledu. Zatímco levicový politici preferují vyšší veřejné výdaje a deficitní financování, politici pravicový směřují svůj volební program a strategii spíše na fiskální disciplínu a pokud možno snižování veřejných výdajů. Tato hypotéza je však poslední dobou vyvracena novými studiemi, které tvrdí, že hlavní rozdíl těchto dvou skupin není v deficitním financování veřejných výdajů, ale v objemu veřejných výdajů.

2.3.4 Hypotéza přesunu daňového břemene mezi generacemi

Zde jsou tentokrát na skupiny rozdělení občané státu, v souvztažnosti k tématu občané České republiky. I v České republice jsou jak bohatí tak chudí občané, kteří nahlíží na daňové břemeno odlišně. Občany bohaté příliš netrápí krytí veřejných výdajů daněmi nebo deficitním financováním, protože pro své budoucí generace zanechávají majetek, kterým je svým způsobem zabezpečí. Naproti tomu chudí občané upřednostní deficitní financování, protože si tím de facto vypůjčují od budoucích generací a tím pádem méně zatěžují svůj osobní disponibilní rozpočet. Vzhledem k tomu, že po celém světě převládá chudší skupina obyvatel, je všeobecně větší náchylnost k financování veřejných výdajů deficitem. Ovšem ani tato hypotéza nelze žádnou empirickou metodou potvrdit nebo vyvrátit.

2.3.5 Hypotéza negativního strategického chování

Tato hypotéza se zabývá problematikou jistě nedisciplinovanosti v politice, kdy kupříkladu v České republice ostře soupeří pravice a levice. Zpravidla se totiž málokdy politické strany jedné či druhé frakce udrží ve vedoucí pozici natolik dlouho, aby mohla zakomponovat své fiskální rozhodnutí a změny do platných zákonů a podobně.

Obyčejně se střídají ob jedno volební období a to je na zavedení jakýchkoli trvalejších změn velmi krátká doba.

Další možné hypotézy

Hypotéz, které se snaží objasnit rostoucí deficity je mnoho, avšak právě proto se začala utvářet jistá strukturalizace těchto hypotéz, které se zabývají různými pohledy na vzrůstající deficity. Další řadou globálních hypotéz jsou takzvané hypotézy Institucionálních příčin. Ty se zabývají množstvím zájmových skupin nebo důchodových úrovní skupin. Faktorů, které ovlivňují deficit, ať už přímo či nepřímo je velké množství. Lze zmínit například inflaci, nezaměstnanost, vyspělost a úroveň průmyslu, zemědělství a služeb v České republice a tak dále, od kterých se odvíjí nově vznikající hypotézy.

2.4 Vykazování vládního deficitu a dluhu

Tak jako jiné informace z hlediska veřejných financí, fiskální politiky nebo státního rozpočtu musí být vykazován jak vládní deficit, tak vládní dluh. I zde se však musíme řídit určitými zásadami vykazování. Metody vykazování vládního deficitu jsou dvě.

2.4.1 GFS (Government Financial Statistics)

Tuto metodu, do češtiny přeloženo jako metodika vládní finanční statistiky, zpracoval Mezinárodní měnový fond. Jinak onu metodu můžeme označit oficiální zkratkou IMF GFS 1986 nebo revidovanou formou IMF GFS 2001. „Metodika GFS 1986 pracovala pouze s běžnými příjmy a výdaji na hotovostní bázi, což bylo kritikou velmi špatně přijímáno z hlediska zkreslení podávaných informací touto metodou. Z tohoto důvodu byla GFS 1986 revidována a aktualizována v novém standardu GFS 2001.“³² Nová aktualizace zastaralého systému vykazování sblížuje ESA a GFS tím, že odstraňuje velké nedostatky zejména při pravdivosti a úplnosti informací jimi vykazovanými. Ministerstvo financí se k daným změnám vyjádřilo následovně: „Na rozdíl od systému GFS 1986, který pracuje s daty pouze na pokladní bázi, zachycuje

³²DVOŘÁK, P., *Vybrané problémy fiskální politiky*, s. 134.

nová metodologie účetní operace rovněž i na aktuální bázi: tzn., že transakce a ostatní ekonomické toky jsou zaznamenávány v okamžiku, kdy se ekonomická hodnota vytváří, transformuje a zaniká, a také tehdy, když se pohledávky a závazky zvyšují, zanikají nebo transformují. Zahrnuje tak všechny události, které mají vliv na finanční výkonnost, pozici nebo likviditu vládního sektoru. Tvoří ucelený účetní a koncepční rámec, poskytuje relevantní údaje pro analytickou činnost a následně pro hodnocení či případné změny fiskální politiky.³³

Jinak řečeno, bez ohledu na ostatní drobné úpravy je přechod GFS k vykazování na aktuální bázi nejpodstatnější změnou, kterou tato metoda nutně potřebovala. Mezi nejvýraznější změny oproti starší verzi 1986 jsou toky zaznamenávány na aktuální bázi (zjednodušeněji řečeno se vztahují k období, ke kterému jsou vázány a zahrnují závazky a pohledávky). Aktualizovaný standard, rovněž vytvořený Mezinárodním měnovým fondem, je postupně implementován členskými státy Evropské unie od roku 2002. I Ministerstvo financí České republiky nyní postupně zavádí a přijímá tyto změny.³⁴

2.4.2 ESA (Evropské systémy národních a regionálních účtů)

Tento systém vychází oproti GFS metodě z metodologie národních účtů. Často lze u označení ESA spatřit datum 1995. „Jinak ji lze vyhledávat také pod názvem Metodika evropského statistického úřadu nebo ESA 95. Tato metoda je aktualizovanou verzí starší metody vykazování ESA 78 a užívá se při výpočtech maastrichtských kritérií a je předkládána Evropské unii.“³⁵ Na rozdíl od metody GFS na takzvaném aktuálním principu, což znamená, že nesleduje pouze příjmy a výdaje vázané k určitému období, ale také závazky a pohledávky za dané období. Tento systém nahrazuje již zastaralý systém, Evropský systém integrovaných ekonomických účtů, uvedený v roce 1970. Za vykazování rozpočtového deficitu prostřednictvím ESA je odpovědný Český statistický úřad (ČSÚ).³⁶

³³MFČR – Vyjádření k nové metodě GFS, dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/gfsm_2001_14001.html [online 7-12-2012].

³⁴Srov. MFČR – Shrnutí změn metody GFS, dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/makroekonom_10483.html [online 7-12-2012].

³⁵MFČR – *Metoda vykazování ESA*, dostupné z: <http://www.czp.cuni.cz/ekoreforma/Other/Makroeko%20ind%202003-02.doc> [online 8-12-2012].

³⁶MFČR – *Rozdíl mezi GFS a ESA*, dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/makroekonom_10483.html [online 7-12-2012].

Vypovídající schopnost deficitu v ekonomických analýzách

Deficit byl v podstatě donedávna považován za relativně neutrální ukazatel, nikoli za možnou hrozbu. Stejně tak, jak se vyvíjela technika, zemědělství a další světová odvětví, rozvíjela se i finanční „věda“. I když máme metody, které zjišťují procentuální hodnoty deficitů, nelze o nich říci, že je jejich vypovídající hodnota stoprocentní. I metody vykazující tato procentuální šetření mají dnes řadu kritiků, kteří namítají omezenost a nekompletnost těchto analýz. Nejčastěji namítaným bodem kritiky bývá fakt, že obě metody svým způsobem hodnotí finanční toky státu, ale ne vždy zahrnují mimorozpočtové vládní operace.

2.5 Následky rozpočtových deficitů

Deficit ovlivňuje celý stát a to bez výjimek. Ať už z krátkodobého či dlouhodobého hlediska, kdy deficitní rozpočet existuje má jak finanční tak makroekonomické důsledky.³⁷

2.5.1 Finanční následky

Finanční důsledky deficitu jsou v krátkém období často vítány (viz aktivní deficit), z dlouhodobého hlediska se ale může jednat o nepříznivý vliv. Zatímco v krátkodobém hledisku deficit působí jako ozdravující nástroj, například při odstranění finančních šoků, z dlouhodobého hlediska se pak může stát, že poroste dluhové zatížení kvůli krytí rostoucímu úroku, protože i deficit musí být nějak krytý. Z toho lze vyvodit, že krátkodobý deficit působí většinou kladně, zatímco deficitní financování trávající dlouhodobě působí v konečném důsledku záporně.³⁸

2.5.2 Makroekonomické následky

V řešení této problematiky z makroekonomického hlediska se za čas moderní ekonomie objevilo spoustu různých hypotéz. Mezi teoretickými názory se však nejvíce uchytila teorie neoklasická, keynesiánská a ricardiánská.³⁹

³⁷Srov. JÍLEK, M., *Veřejné finance*, s. 193.

³⁸Srov. PEKOVÁ, J., *Veřejné finance, úvod do problematiky*, s. 434.

³⁹Srov. KADERÁBKOVÁ, B., *Stručné dějiny ekonomických teorií*, s. 39.

- **Neoklasická** teorie se dívá na deficit velmi negativně a razantně jej odmítá.
- **Keynesiánská** teorie hodnotí deficit spíše pozitivně a je to také důvod, proč občasné využívání deficitů doporučuje.
- **Ricardiánská** teorie je na rozdíl od dvou předešlých rozdílná, protože zachovává vůči deficitu neutrální postoj. Podle této teorie totiž deficit žádný vliv na makroekonomickou situaci nemá. Jako důkaz své teorie předkládá hypotézu, že snížení daní v současnosti bude zapláceno zvýšením daní v budoucnosti.

2.6 Evropská Unie

Česká republika vstoupila v roce 2004 (1. května 2004) do Evropské unie. Se vstupem do EU se však neotvírají pouze nové možnosti, ale i spousta povinností, které je nutno dodržovat. Především pak povinnosti vázající se k deficitu nebo vládnímu dluhu. Mezi hodnotící kritéria EU patří i kritérium pro deficit a kritérium pro vládní dluh. Tato kritéria jsou důvodem, proč jsou fiskální politiky jednotlivých členských států velmi bedlivě sledovány.

2.6.1 Kritéria Evropské Unie

Česká republika prozatím nemá euro jako svou měnu, avšak tento stav je pouze dočasný. K přijetí společné evropské měny se Česko zavázalo, a proto musí dodržovat takzvaná konvergenční kritéria (někdy se používá označení „maastrichtská kritéria“) stanovená pro maximální výši vládního deficitu a vládního dluhu. „Plnění těchto kritérií je uveřejněno v takzvaném konvergenčním programu ČR, který je předkládán Radě EU pravidelně každý rok. Od roku 2011 je tento konvergenční program vyhodnocován v měsíci dubnu.“⁴⁰

Kritérium vládního deficitu je sestaveno tak, aby sledovalo a posoudilo udržitelnost fiskální politiky a fiskálního rozvoje v střednědobém měřítku. Hlavním kritériem je deficit vládních institucí. V současné době nesmí deficit přesáhnout 3 % HDP.

⁴⁰ MFČR – *Konvergenční kritéria*, dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/prognozy/konvergenčni-program/2013/konvergenčni-program-cr-duben-2013-11843> [online 13-4-2013].

Kriterium vládního dluhu se zabývá spíše dlouhodobým pohledem na udržitelnost veřejných financí. Sledovanou veličinou je zde vládní dluh, jehož maximální kritickou hodnotou je 60 % HDP.

2.6.2 Situace nadměrného schodku

Situace nadměrného schodku neboli deficitu je jev, kterému se dle kritérií Evropské unie musí všechny členské země vyvarovat. V případě, že se nadměrný schodek u nějakého členského státu objeví, zasáhne Evropská komise, která vypracuje zprávu podléhající bližšímu hodnocení hospodářskému a finančnímu výboru Evropské komise, který zvažuje připomínky členského státu. Následně je odhlasováno kvalifikovanou většinou, zdali v daném členském státu schodek skutečně existuje a vydá doporučení pro daný stát, podle kterých musí snížit deficit do určitého data.⁴¹

Jako příklad může posloužit výrazné překročení hranice Českou republikou v roce 2009. V tomto případě byla zahájena procedura při nadměrném schodku EDP (Excessive deficit procedure). Tato procedura je prováděna v každém státě, kde deficit nebo dluh překročí maximální povolené míry. České republice bylo doporučeno, aby deficit snížila do roku 2013, a to tak, aby deficit nepřesahoval Evropskou unií stanovených 3 % HDP. Uveřejněná zpráva pro veřejnost, kterou lze nalézt na stránkách Ministerstva financí, zní takto: „Radou bylo doporučeno, aby Česká republika podávala zprávy o plnění tohoto úkonu. Mezi hlavní doporučení patří například zlepšení fiskální struktury ČR (zlepšení strukturálního salda) v průměrné roční výši okolo 1 %. Česká republika se k tomuto problému postavila čelem a zpracovala strategii, podle které by bylo v roce 2010 nejvhodnější zvýšit hodnoty HDP, utvořit balíček pro reformy (například důchodová reforma) a další vedlejší opatření.

V roce 2011 až 2012 přijala Tripartita (Rada hospodářské a sociální hodnoty) návrh krátkodobých opatření pro východiska z doznívající ekonomické krize a snaží se odvrátit Českou republiku od restriktivní politiky a více přiklánět politice expanzivní. Dále pak budou pokračovat snahy o pokračování ve snižování deficitu pomocí návaznosti stávající a nové vlády.⁴²

⁴¹ Srov. Evropská komise – *Postup při nadměrném schodku*, dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/deficit/index_cs.htm [online 14-4-2013].

⁴² MFČR – *Zjištění nadměrného schodku*, dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/konvergen_programy_53221.html [online 14-4-2013].

Ministerstvo financí také přiznává, že hrozí jistá rizika (například nezdary při úpravě výdajové strany rozpočtu), ale zároveň doplňuje prohlášení o fakta, která dokazují, že je nutno tato rizika podstoupit pro snižování deficitu.

3 Vývoj státního rozpočtu, dluhu a deficitu

Jak již bylo řečeno dříve, v období dvou světových válek se na deficitní financování a nadměrný státní dluh hledělo jako na porušení zásad vedení státního hospodářství. V dobách před Keynesovými teoriemi a hypotézami se na deficitní rozpočet a na veřejné dluhy hledělo jako na jevy zcela nepřijatelné. Vyrovnaný rozpočet byl známkou korektnosti a hospodářské úspěšnosti státu. Jeden z nejvýznamnějších, tehdy ještě Československých, ministrů financí Alois Rašín konstatoval: „Plně respektuji zásadu vyrovnanosti státních rozpočtů a zásady šetrnosti. Prosazují udržení aktivního rozpočtu bez deficitního financování za každou cenu. Bude-li to nutné, udržím zásadu přebytkového rozpočtového zůstatku i na úkor zvýšení daní popřípadě zavedení daní nových.“⁴³ Tyto hodnoty drželo v povědomí vedle Rašína mnoho dalších ekonomů, nicméně v novodobější historii se na deficitní financování pohlíželo jako na novou alternativu, jak řídit fiskální politiku.

Dne 1. ledna 1993 došlo k oficiálnímu rozdělení Československé republiky na dva samostatné státy a to sice na Českou a Slovenskou republiku. Tímto okamžikem za sebe oba dva tyto subjekty jednaly samostatně a staly se subjekty mezinárodního práva. S tím na nově vzniklé státy přešly také povinnosti v podobě řízení dluhů a závazků, které si mezi sebou rozdělili. „Dluhy nové republiky se určily tak, že na sebe převzala část federálního dluhu a existujícího dluhu ČR v rámci federace. Převzatý dluh od federace tak činil 98 mld. Kč a státní dluh ČR činil 65,6 mld. Kč. Celkový dluh tak činil 164 mld. Kč.“⁴⁴ Jak je patrné z grafu číslo 3, na konci roku 1993 ministerstvo financí vykázalo dluh 158,8 mld.. Tento dluh představoval jistou startovní částku pro novou republiku a v porovnání s ostatními zeměmi byl jeden z nejnižších. V roce 1993 byl navrhován rozpočet vyrovnaný a do roku 1996 nedošlo k žádným podstatnějším výkyvům. Jak je patrné z grafů 3 až 6, od roku 1997 začíná pro Českou republiku stoupat vliv deficitu a deficitního financování veřejných dluhů.

Názory na vlivy ovlivňující růst deficitu a dluhu od roku 1997 se liší, nicméně řada ekonomů se shoduje na určitých faktorech, které jednoznačně ovlivnili tento nepříznivý vývoj. Všeobecně se dá říci, že nejvyšší vliv na růst dluhu a deficitu má nárůst veřejných investic a veřejných výdajů, na které stát nemá potřebné finanční prostředky. Dalším faktorem posilující pozici vzrůstajících dluhů jsou již zmíněné

⁴³ DOLEŽALOVÁ, A., *Rašín, Engliš a ti druzí*, s. 127.

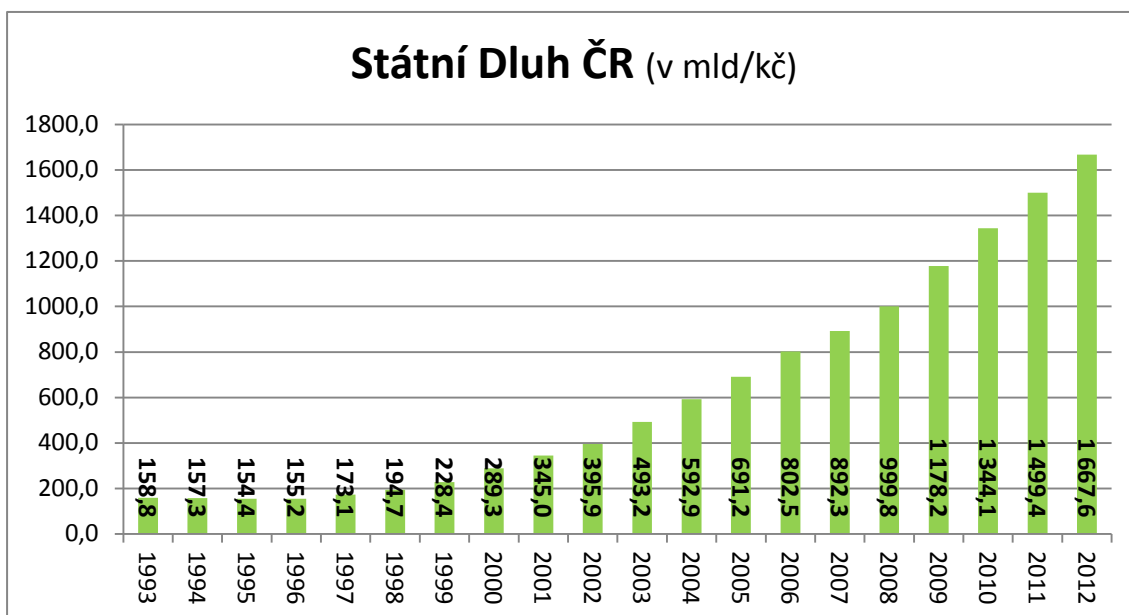
⁴⁴ Srov. DVORÁK, P., *Veřejné finance, Fiskální nerovnováha a finanční krize*, s. 97.

úroky, které musí být spláceny.⁴⁵ Specifickým problémem pro Českou republiku je špatná sociální politika státu, která dluhy ještě více prohlubovala. Dalšími významnými faktory jsou splátky půjček od Evropské investiční banky, nesamostatnost účelových státních fondů a završení privatizace, což vedlo k poklesu příjmů. „V neposlední řadě vedlo k prohloubení dluhů také zvyšování kvazimandatorních výdajů kvůli misím českých vojáků v Afghánistánu od roku 2002.“⁴⁶ Od roku 2004 je Česko členem Evropské unie a to znamená, že se musela finanční strategie změnit tak, aby splňovala konvergenční kritéria (již zmíněných 60 % státního dluhu a 3 % deficitu). Prozatím největší šok, který je zřetelně viditelný na grafu číslo 5 a 6, pro českou fiskální politiku byl zaznamenán v roce 2009. „V tento rok se podle konvergenčního programu České republiky nejvíce projevila světová hospodářská krize. Pokles HDP byl vyčíslen na 4,5 % a dluh vládních institucí byl určen v hodnotě 35,2 %. Vládní deficit potom činil 5,3 % a saldo státního rozpočtu činilo 5,1 %. Z tohoto důvodu začalo již výše zmíněné řízení s Evropskou unií a bylo doporučeno snížit deficit pod 3 % HDP.“⁴⁷ V grafech 5 a 6 lze vidět, jak se od roku 2010 deficit státního rozpočtu začal snižovat, a situace se ustálila. Dále pak byla odstartována nutná reforma důchodového systému (tedy důchodová reforma), která bude podrobněji rozebrána níže. Nicméně, jak je z grafu číslo 3 a 4 patrné, rostoucí dluh je přetrvávající trend již od roku 1997.

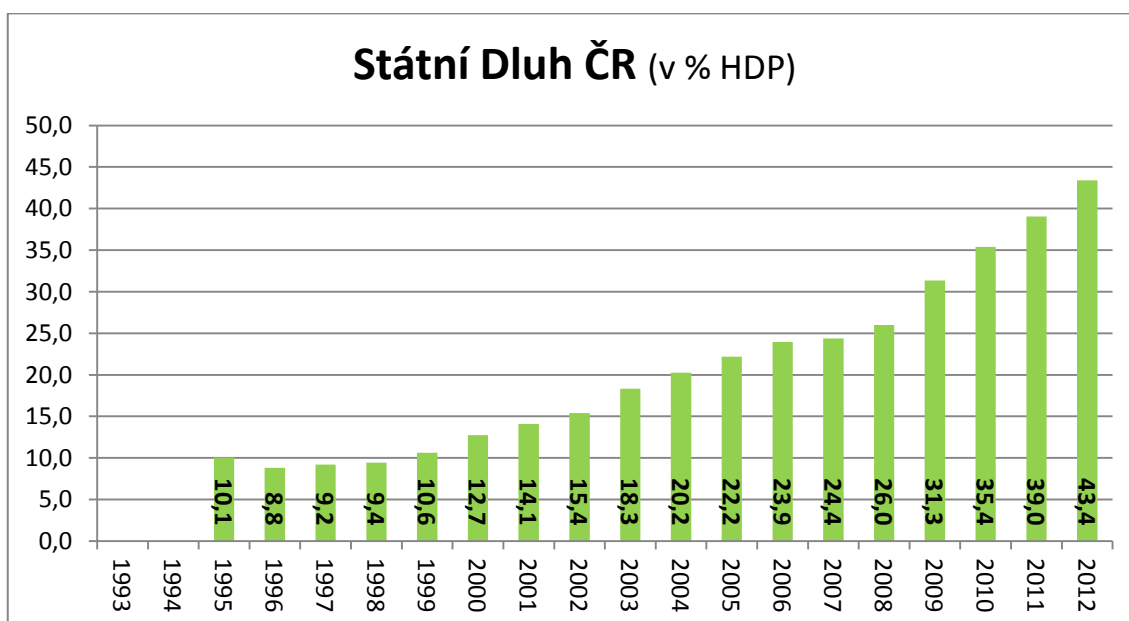
⁴⁵ MFČR – *Největší vlivy na růst dluhu*, dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/naklady-statniho-dluhu> [online 14-4-2013].

⁴⁶ MVČR – *Kvazimandatorní výdaje ČR*, dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/senat-cesti-vojaci-v-afghanistanu.aspx> [online 13-4-2013].

⁴⁷ *Konvergenční program ČR na rok 2009 – 2010*, dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/20_scps/2009-10/01_programme/cz_2010-02-15_cp_cs.pdf [online 13-4-2013].

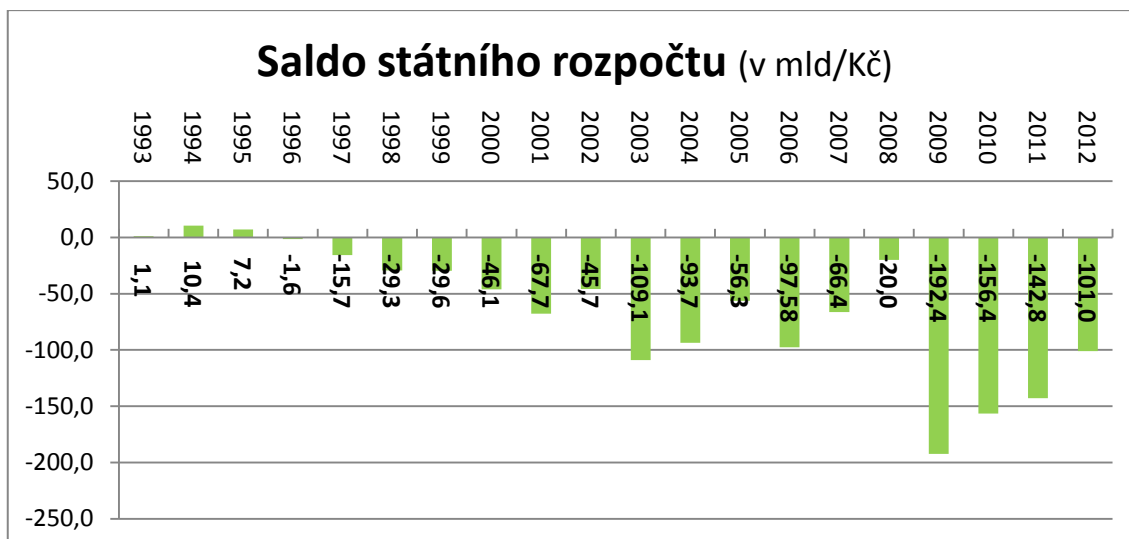
Graf 3- Vývoj státního dluhu v mld. Kč⁴⁸

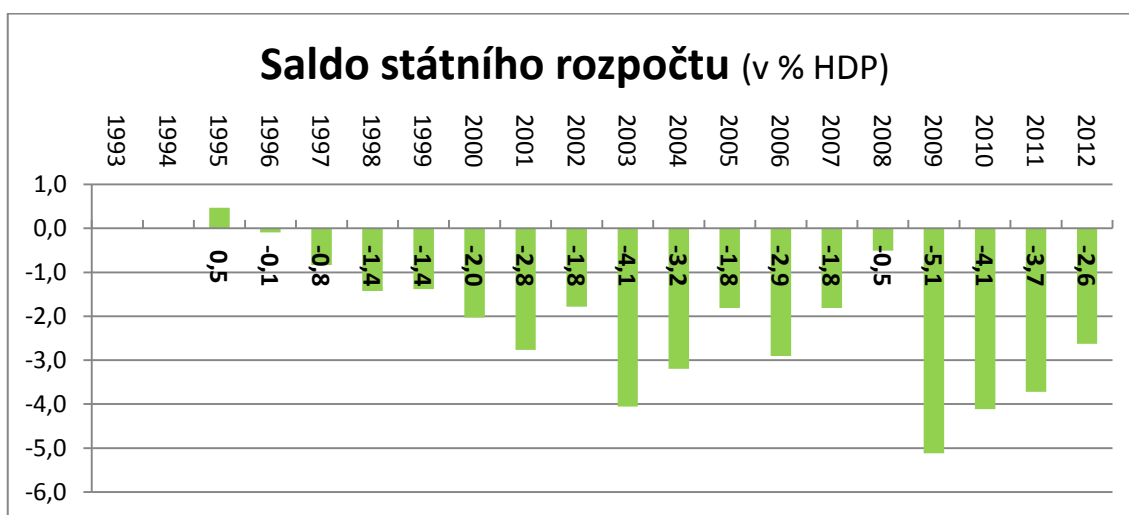
Graf 4 – Vývoj státního dluhu v procentuální hodnotě HDP⁴⁹

⁴⁸ ČSÚ – Vývoj státního dluhu v mld. Kč, dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky> [online 13-4-2013].

⁴⁹ ČSÚ – Vývoj státního dluhu v % HDP, dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky> [online 13-4-2013].

Graf 5 – Vývoj Deficitu ČR v procentuální hodnotě HDP⁵⁰

Graf 6 – Vývoj státního deficitu v mld. Kč⁵¹

4 Možnosti řešení státního deficitu

Jak bylo řečeno v částech předešlých, státní deficit vzrůstá, avšak je mnoho možných způsobů jak jej snížit. Česká republika se stejně jako většina evropských států snaží oprostít od deficitního financování všemožnými způsoby, ať už jsou to vládní škrty, důchodová reforma nebo finanční balíčky. Vláda se také zaměřuje na kritiku Evropské unie, podle které má Česká republika slabou hospodářskou soutěživost,

⁵⁰ ČSÚ - *Vývoj Deficitu ČR v procentuální hodnotě HDP*, dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky> [online 13-4-2013].

⁵¹ ČSÚ – *Vývoj deficitu ČR v mld. Kč*, dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky> [online 13-4-2013].

vysokou míru korupce a také vyšší deficit státního rozpočtu než stanovená 3 % podle maastrichtských kritérií.

4.1 Financování státního deficitu a monetizace

Při řešení otázky snižování deficitu se také velmi často hovoří jako o financování deficitu. Zpravidla pojednáváme o dluhovém a emisním financování deficitu. Emisní financování je alternativa, při které by ČNB dala vládě úvěr. V takovém to případě by se deficit státního rozpočtu překryl buď úvěrem přímým, nebo odkupem státních dluhopisů na prvotní aukci. Výhoda emisního financování tkví v tom, že nezahrnuje další úrokovou zátěž oproti financování dluhovému, avšak takovéto emisní financování deficitu má vliv na monetární bázi. Monetizace deficitu má přímý vliv například na inflaci, popřípadě na zásobu peněz v oběhu. Z tohoto důvodu EMU (evropská měnová unie) legislativně vyloučily užívání této metody financování ve všech členských zemích a tím pádem i v České republice.

4.2 Dluhové financování deficitu

Pravděpodobně nejvíce užívanou formou pokrývání deficitu je takzvané dluhové financování. V takovémto případě libovolné subjekty v České republice i mimo ni nakupují státní cenné papíry, které jsou jim potom zpětně uhrazeny do určitého data i s úroky. Česká republika této možnosti využívá stejně, jako ostatní státy EU. Státní dluhopisy se nejčastěji dělí podle typu instrumentu, doby splatnosti, podle úroků atd.

Státní dluhopisy lze rozdělit podle typu instrumentu:

Krátkodobé – Jsou splatné do jednoho roku, v České republice je používán pojem pokladniční poukázky. Jsou emitovány se splatností do 13, 26, 39 a 52 týdnů.

Střednědobé – Splatnost mají od jednoho roku až do deseti let.

Dlouhodobé – Doba splatnosti bývá delší nežli deset let.⁵²

⁵² HAMERNÍKOVÁ, B., *Veřejné finance*, s. 169.

Rok	Pokladniční poukázky	Spořicí dluhopisy	Střednědobé/dlouhodobé dluhopisy
2013 pol.	743 846 000 000	224 793 504 987	5 582 434 024 250
2012	1 230 039 000 000	215 183 493 296	9 330 959 731 750
2011	1 286 173 000 000	20 428 530 849	10 855 280 280 000
2010	966 260 000 000	-	11 146 466 708 000
2009	665 953 000 000	-	8 715 673 680 300
2008	508 106 000 000	-	8 246 510 536 000
2007	857 556 000 000	-	8 809 145 362 000
2006	903 743 000 000	-	7 355 009 401 000
2005	1 304 090 000 000	-	4 485 216 907 250

Tabulka 1 - Vypisování dluhopisů ČR 2005 – 2013 podle typu instrumentu⁵³

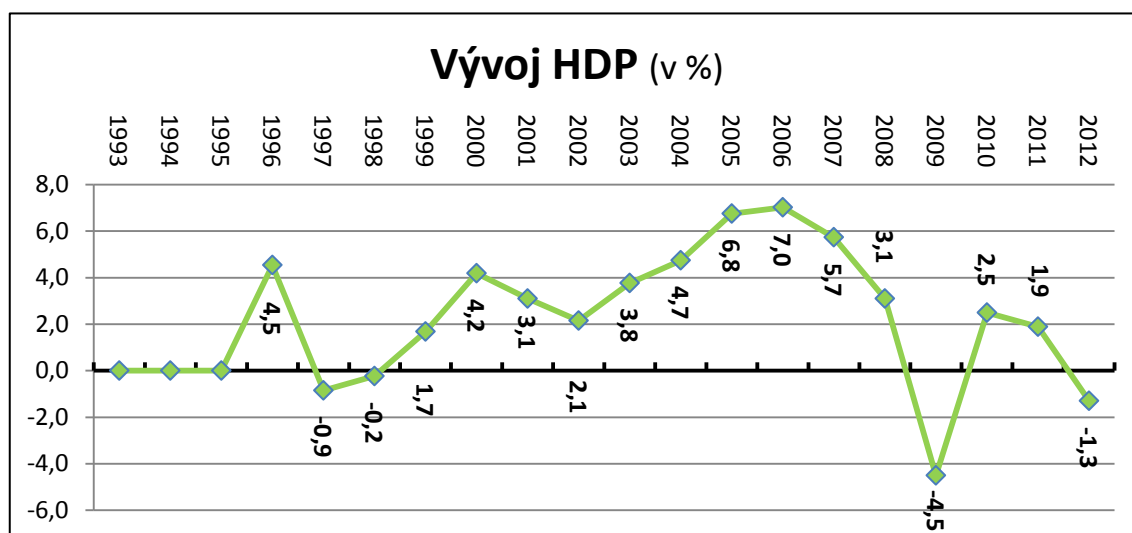
Jak je patrné z tabulky číslo 1, Česká republika hojně využívá financování deficitu pomocí dluhopisů. Podle metody dělení dle instrumentu lze usoudit, že střednědobé a dlouhodobé dluhopisy mají rostoucí tendenci, zatímco do roku 2009 je vývoj pokladničních poukázek spíše stagnující. Od roku 2009 však lze spatřit nárůst jak krátkodobých dluhopisů (pokladničních poukázek) tak střednědobých popřípadě dlouhodobých. Od roku 2011 pak můžeme vidět zavedení nového druhu dluhopisů, takzvaných spořicí státních dluhopisů, které byly poprvé vypsány 30. 11. 2011. Kompletní tabulka složení státních dluhopisů je zobrazena v příloze číslo 3 Pro rok 2013 a rozpis dluhopisů podle měsíců pro roky 2005 až 2012 lze najít v příloze 4 až 11.

4.2.1 Vliv ekonomického růstu

Ekonomický růst je jedna z variant, jak snížit dluh státu. Globální růst ekonomiky umožňuje generovat více prostředků a zvyšovat tak HDP. Pokud bude brána v potaz teze, která nám skýtá situaci, kdy stát vybuduje nové státní podniky, bude tento

⁵³ MFČR – *Vypisování dluhopisů podle typu instrumentu od roku 2005 – 2013 pol.*, dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu> [online 14-4-2013].

stát generovat více příjmů plynoucí z těchto podniků (za předpokladu prosperity podniků). Zde se samozřejmě musí zohlednit fakt, že některé státní podniky nejsou situovány tak, aby měly jako hlavní prioritu ziskovost služeb nebo výrobků, které poskytují. V dalším případě mohou být brány v potaz nové podniky soukromých společností, které budou odvádět státu nové daně.

Graf 7 – Vývoj růstu HDP v procentech⁵⁴

Na grafu číslo 7 lze vidět vývoj HDP České republiky v procentuální hodnotě. ČSÚ neuvádí ve svých statistikách roky 1993 až 1995, nicméně i bez těchto roků je očividné, že největší úpadky ve vývoji HDP Česká republika zaznamenala v roce 1997 a poté v období ekonomické krize v roce 2009, kdy byl zaznamenán největší propad hodnoty HDP. Největší hodnoty potom zaznamenáváme v roce 2006, kdy hodnota HDP dosahovala 7,0 % a později pozvolna upadala do záporných hodnot. Bez přihlédnutí k roku 2013, kdy se má podle odhadu vlády HDP vrátit na kladnou hodnotu, však lze usoudit, že vzhledem k propadu HDP na -1,3 % v roce 2012 nelze v případě České republiky počítat se snížením deficitu za pomoci ekonomického růstu.

4.3 Mimořádná kapitálová dávka

V souvislosti se snížením potřeby deficitního financování se často hovoří o zvýšení příjmové strany rozpočtu z hlediska daní. V tomto případě, ať už navrhovatelé

⁵⁴ ČSÚ – Vývoj HDP v procentuální hodnotě, dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky> [online 14-14-2013].

nebo vláda přijímající takovéto rozhodnutí, musí počítat s takzvanými distorzními efekty daně. Dá se tedy říci, že zvýšení daní, přímých či nepřímých, může mít do budoucna efekt spíše nepříznivý, protože se subjekty na které se zvyšování daní vztahuje, budou snažit vyhnout se těmto distorzním efektům. Pro tyto případy Dvořák⁵⁵ uvedl jistou variantu řešení v podobě takzvaných paušálních daní. Jedná se o daň, která je jednorázového charakteru. Její výnos je využit účelově na snížení části veřejného dluhu a tím pádem i snížením potřeby deficitního financování. Paušální daň však s sebou nese i jistá úskalí, která jsou kritizována. Pokud jsou totiž předmětem zdanění i obchody se státními dluhopisy, dochází zpravidla ke ztrátě takzvané kredibility. To může znamenat pokles poptávky po nově emitovaných dluhopisech. Dalším problémem může být zdanění zahraničního kapitálu. To by mohlo způsobit odliv tohoto kapitálu ze země.

4.4 Privatizace

Privatizace je další z možných nástrojů, jak snížit deficit České republiky. Jednak je to jistá možnost, jak navýšit příjmy státního rozpočtu a tím v podstatě přímo ovlivňovat deficit a na druhou stranu se může jednat o regulátor veřejného dluhu. V tomto ohledu jde o takzvaně fiskálně orientovanou privatizaci. Z hlediska tohoto druhu privatizace se jedná o prodej státních aktiv s dobrou likviditou. Jedná se o zcela legitimní postup, který legislativa povoluje. V tomto ohledu Česká republika musí dbát na pár důležitých aspektů. Sic je důležitá fiskální hodnota z privatizace nějakého podniku v současné době, o to důležitější je hodnota státního podniku do budoucna. To znamená, že stát musí dbát na to, aby neprivatizoval podnik, který může mít v budoucnu větší význam na příjmy státního rozpočtu jako aktivum vlády České republiky. Pokud je privatizace podniku schválena, musí vláda také počítat s tím, že navýší příjmy za cenu úbytku aktiv státu. Nemusí se ale jednat rovnou o prodej státních podniků v přímém pojetí, nýbrž i o prodej státních akcií v daném segmentu. Prozatím nejvíce diskutovanými jsou návrhy a postupy privatizace Českých drah a České pošty, kde mnozí ekonomové vyjadřují svůj nesouhlas.

⁵⁵ DVOŘÁK, P., *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*, s. 142.

4.5 Snížení korupce

Korupce je jedním z nejzávažnějších problémů současnosti. V poslední době se korupce rozmáhá zejména díky pokroku v moderní technice, vytvoření státních tříd nebo v komplikovanosti dnešní společnosti. Korupce také ovlivňuje například ušlé zisky ze zdanění případných transakcí nebo veřejných zakázek. Důležité však je, že vláda České republiky o tomto problému neustále pojednává a vydává aktualizované strategie pro boj s korupcí v Česku. Poslední plánované strategie vyšly na rok 2013 až 2014. V této aktualizované verzi strategie vláda připouští, že základem selhání protikorupčního boje v Česku byla neschopnost vlády zformovat silnou protikorupční politiku, která by účinně eliminovala korupci už od devadesátých let.

	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011	2011 - 2012	2012 - 2013
Veřejná důvěra v politiky	117.	115.	121.	134.	139.
Klientelismus v rozhodování vládních úředníků	110.	104.	107.	123.	123.
Transparentnost tvorby vládní politiky	104.	103.	102.	96.	98.
Plýtvání veřejnými prostředky	106.	87.	95.	117.	119.

Tabulka 2 – výzkum mezinárodní konkurenceschopnosti (veřejná důvěra v politiky)⁵⁶

Z výše uvedené tabulky výzkumu, který provedla společnost Global Competitiveness Report vyplývá, že Česká republika obsadila 139. místo (ze 144.) v letech 2012 až 2013, což je rozhodně velmi negativní postoj. Dále pak 123. místo při hodnocení klientelismu v rozhodování vládních úředníků, 98. místo v hodnocení transparentnost tvorby vládní politiky a 119. místo u plýtvání veřejnými výdaji. Jak je z údajů dále patrné, veškeré hodnoty kromě hodnocení klientelismu dosáhli zápornějších hodnot

⁵⁶ Srov. *Strategie vlády České republiky v boji proti korupci*, dostupné z: http://www.ceskapozice.cz/sites/default/files/file_attachments/protikorupcni_strategie.pdf [online 13-4-2013].

oproti rokům předešlým. Z tohoto a mnohých dalších výzkumů vláda České republiky shledala jako nejvíce korupcí zasažené odvětví fungování veřejné správy, tedy odvětví, kde se jedná o vynakládání veřejných prostředků (finančních i nefinančních důležitých pro správný chod a přerozdělování veřejných financí).⁵⁷

Aby bylo více zřetelné, jak moc velký vliv korupce má na finance ze státního rozpočtu nechala národní ekonomická rada vlády (NERV) vyhotovit u Transparency International průzkum zatížení státního rozpočtu, veřejného dluhu, veřejných rozpočtů a deficitu ČR. „Podle strategie Ministerstva vnitra v boji proti korupci byla ztráta v rozpočtu roku 2010 vyčíslena na 39,63 miliard korun, která se v dalších letech má zvyšovat. V hodnotách HDP byla vyčíslena hodnota 1,6 %, o kterou by mohlo toto HDP růst rychleji.“⁵⁸ Dále pak strategie v boji proti korupci pojednává o ztrátách státního rozpočtu z neefektivního a neprůhledného zadávání veřejných zakázek, ztráty ve zdravotnictví atd.

Za účelem snížení korupce, a tím snížit zatížení na státní rozpočet pokládá Ministerstvo vnitra jako hlavní cíl zpřísnění dohledu nad veřejnou správou, čerpání státního rozpočtu, zvyšování transparentnosti činnosti samospráv všech stupňů. Dále pak posilovat odhodlání potírat korupci ze stran úředníků. V dalším bodu snížení zadlužení státu kvůli korupci jsou zohledněny možnosti veřejnosti z hlediska self-controllingu. Z hlediska veřejných rozpočtů se pokládá jako hlavní úkol zvýšit transparentnost veřejných rozpočtů a jeho jednotlivých oddílů (státních rozpočtů, krajských rozpočtů atd.). Z hlediska čerpání evropských fondů bude zpřísněn dohled tak, aby ony půjčky splňovaly cíle, na které byly tyto prostředky vypůjčeny. Ministerstvo vnitra chce výrazně omezit přístup netransparentních podniků ke zdrojům, jakými jsou dotace, granty popřípadě půjčky ze státního rozpočtu. Dále pak zvyšovat úroveň protikorupčního vzdělání s pomocí sociálních partnerů (komory, svazy, asociace, odbory atd.).

V politickém dění se pak nová strategie neodrazí jen v kritériích transparentních, ale také ve zpřísnění řízení zavádění stran nových, zřízení oddělení, které bude mít na starosti pouze kontrolu zneužívání peněz ze státního rozpočtu politickou mocí a bude mít sankční pravomoc. Předmětem monitoringu bude také kupování volebních hlasů ať

⁵⁷ Srov. *Strategie vlády České republiky v boji proti korupci*, dostupné z: http://www.ceskapozice.cz/sites/default/files/file_attachments/protikorupcni_strategie.pdf [online 13-4-2013].

⁵⁸ KOHOUT, P. (editor): *Boj proti korupci*. Sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci Národní ekonomické vlády (NERV). Úřad vlády České republiky, Národní ekonomická rada vlády (NERV). Praha:2011.

už za peníze státu či peněz získaných jinou cestou.⁵⁹ Strategie vydaná na rok 2012 až 2013 pokračující do roku 2014 se zabývá dalšími body korupce a uvádí i nástroje, které hodlá pro jednotlivé body použít, nicméně zásadní jsou zásahy do veřejných zakázek, politiky a průhlednosti veřejných rozpočtů.

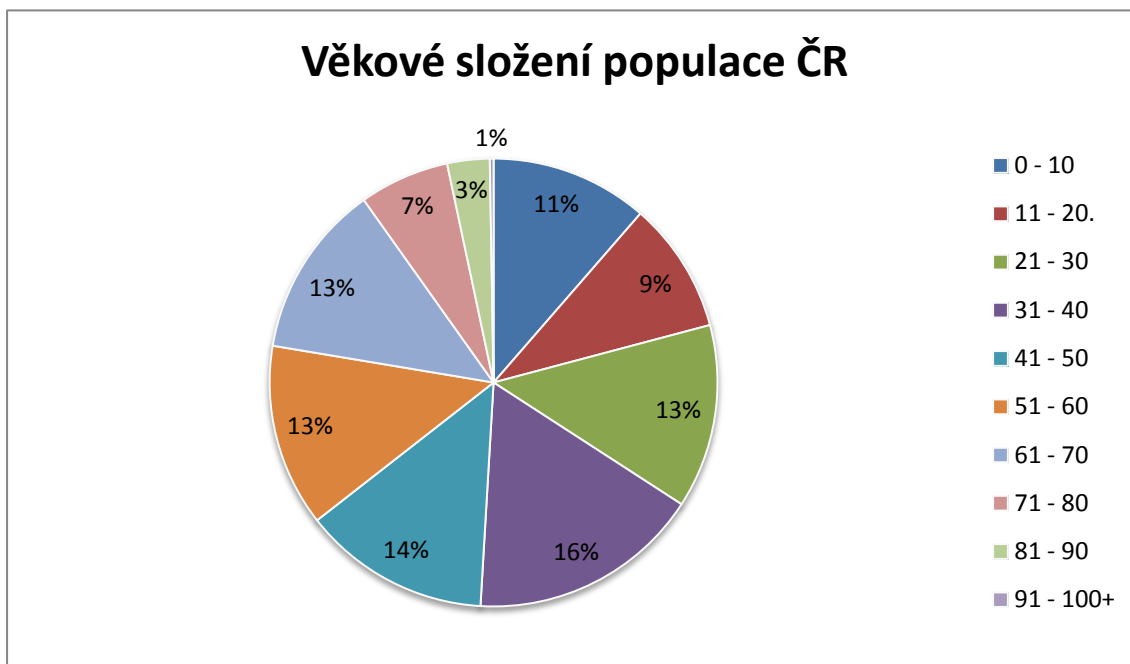
4.6 Důchodová reforma

Jak již bylo řečeno v teoretické části, veřejný dluh se neustále zvyšuje a jedna z příčin zvyšování tohoto dluhu není ukryta v ekonomických nebo politických selháních České republiky. Systém výplaty důchodů pochází z dob, kdy se důchody počítaly na roky. Takzvané penzijní systémy první generace byly nastaveny tak, že se vyplácely důchody v případě přestárlosti, což bylo zhruba kolem sedmdesátého věku člověka, kterého se v devatenáctém až dvacátém století málo kdo dožil. Penzijní systémy takzvané druhé generace, jsou systémy, kde voliči vyžadují odpočinek v přestárlosti, ne jako výjimečný stav, nýbrž jako samozřejmost.⁶⁰ Tomu se musel přizpůsobit stávající penzijní systém a odchod do důchodu se prakticky stává běžnou životní událostí. To v praxi znamená, že každý kdo dovršil určitého věku, odcházel do důchodu a každý měl také nárok na náhradu mzdy ve stáří. V tu dobu se dokázal systém přizpůsobit natolik, že nebyly vykazovány deficitní zůstatky na účtech penzijních fondů. Jak je patrné z přílohy číslo 12, dlouhodobý problém Evropy je však ve stárnutí populace. Jak je patrné z grafu číslo 8, tento problém se týká i České republiky, kde podle údajů MPSV (Ministerstvo práce a sociálních věcí) připadá k roku 2012 na jednoho důchodce cca 1,8 pracujících osob. V roce 2050 pak podle analýzy ministerstva připadne na jednoho důchodce pobírajícího důchody podle soudobých podmínek penzijního systému zhruba 1,2 pracujících osob. V roce 2012 byl zaznamenán schodek důchodového účtu přibližně 40 miliard korun a toto číslo má vzhledem k poklesu počtu pracujících osob na jednoho důchodce dále klesat a tato hodnota má podle očekávání do roku 2013 vzrůst.⁶¹ Bylo proto nezbytné hledat příjmy pro důchody jinde nežli pouze ve státním rozpočtu.

⁵⁹ Srov. *Strategie vlády České republiky v boji proti korupci*, dostupné z: http://www.ceskapozice.cz/sites/default/files/file_attachments/protikorupcni_strategie.pdf [online 12-4-2013].

⁶⁰ Srov. KOHOUT, P., *Průhledný státní rozpočet?*, s. 41.

⁶¹ Srov. MPSV – *Efekt stárnutí populace*, dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/69> [online 15-4-2013].

Graf 8 – Věkové složení populace ČR⁶²

Jak je nadále patrné z grafu číslo 8, který byl zpracován podle sčítání lidu ke dni 31. 12. 2012, populace ve věku 51 až 60 tvoří 13 % obyvatelstva. Pokud bude zohledněn věk od 60 let výše, čili do 100+, získáme procentuální hodnotu ve výši 37 %, což je jasná známka problému stárnoucí populace v České republice. Vědci odhadují, že stárnutí Evropy bude nadále pokračovat, což bude znamenat další nárůst počtu obyvatel, kteří budou podle starého penzijního systému dalším zatížením veřejných výdajů a zejména pak státního rozpočtu. Podle starého systému tvořily příjmy důchodců z 95 % penze od státu, který byl vyplácen prostřednictvím veřejných výdajů ze státního rozpočtu. „Z tohoto důvodu vláda projednávala návrhy na změnu a od roku 2011 přijala zákon č. 426/2011 Sb., o důchodovém spoření, jehož platnost měla začít 1. ledna roku 2013. V zemích Evropy jako je Chorvatsko, Slovensko popřípadě Bulharsko již důchodová reforma proběhla.“⁶³ Starost o penze převezme od státu soukromý sektor v podobě penzijních společností, které budou nabízet penzijní produkty (účty). Jako hlavní kontrolní orgán poslouží ČNB, která bude mít nad těmito institucemi dohled a sankční pravomoc.

⁶² ČSÚ – *Věkové složení obyvatelstva 31. 12. 2012*, dostupný z: <http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/p/4114-03> [online 14-4-2013].

⁶³ Srov. MPSV - *Zpráva ministerstva z obhajoby důchodové reformy*, dostupné z: <http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/70> [online 15-4-2013].

Důchodová reforma však nezpůsobí snížení deficitu státního rozpočtu ihned po její aplikaci, nýbrž až v dlouhodobějším působení. V prvotní fázi lze tedy počítat se zvýšením aktivního deficitu z hlediska zavádění nového kontrolního oddělení ČNB, náklady na snížení příjmů státního rozpočtu o 3 % odvedeného do druhého pilíře v případě přistoupení klienta na reformu a dalšími náklady. Tyto náklady by se podle vlády ČR mohly vyrovnat zvýšením DPH na 21 a 15 procent.⁶⁴ Po případném zvýšení rozhodující hranice 35 let pro druhý pilíř se pravděpodobně zapojí více občanů České republiky do systému, ve kterém si z jisté části budou tedy na důchod spořit sami bez pomoci státního aparátu. V dlouhodobém hledisku se totiž může stát, že stát nebude schopen pokrýt důchody v takové úrovni jako dnes a je proto velmi pravděpodobné, že se důchody od státu budou snižovat. Druhý pilíř je alternativa, jak se postarat sám o sebe a mít našetřené vlastní finance na penzijním účtu.

4.7 Zvýšení daní

Přirozenou a logickou cestou, jak řešit deficit státního rozpočtu je buďto snížit výdaje pomocí škrťů nebo zvýšit příjmy. Mezi nejovlivnitelnější příjmy do státního rozpočtu patří bezesporu daně. Zvýšení daní je dozajista způsob jak snížit deficit, nicméně se tato metoda, stejně jako státní dluhopisy, nedá aplikovat donekonečna. Daně sice na jednu stranu znamenají jeden z nejvyšších příjmů pro státní rozpočet, na druhou stranu ale vyvolávají s jejich zvyšováním distorzní efekt, který může ovlivnit daleko znatelněji výši příjmů rozpočtu. Například projednávané zvýšení DPH na 21 a 15 procent. Toto zvýšení daně z přidané hodnoty sice zajistí vyšší přísun z daní, nicméně z hlediska distorzního efektu se může jednat o snížení nákupů a prodejů služeb a zboží z hlediska zvýšení daní. Vláda České republiky by proto měla zvážit, zdali se zvýšení daní vyplatí, popřípadě neexistuje li jiné cesta ke snížení deficitu.

⁶⁴ Srov. Vláda ČR – *Příjmová opatření ze strategie na roky 2013 až 2015*, dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tema/usporna-opatreni-vlady-pro-roky-2013-az-2015-94630/> [online 14-4-2013].

Závěr

Deficit státního rozpočtu je od roku 1996 vzrůstající problém nejen pro Českou republiku, ale pro mnoho dalších států světa. Deficitní financování se přestalo brát podle některých ekonomických teorií jako hrozba. Namísto toho se jej začalo hojněji využívat a v některých případech až do té doby, kdy se mnoho států dostalo do dluhových pastí. V případě České republiky nebyl díky Rašínovi a mnoha dalším ekonomům zaznamenán deficit státního rozpočtu až do roku 1997, kdy nastal zlom. Ze státních rozpočtů přebytkových se ve větší míře prohluboval dluh a později se saldo rozpočtu ustálilo na stagnaci. Asi největší globální nárůst deficitů, České republiky nevyjímaje, byl zaznamenán v letech 2008 až 2009, kdy naplno propukla hospodářská krize a s tím přišlo zvýšení veřejných výdajů a také zvýšení potřeby deficitního financování. Deficit státního rozpočtu představoval v tu dobu reálnou hrozbu, kterou bylo nutno řešit. V tomto ohledu řada ekonomů vyhledávala alternativní řešení deficitů státních rozpočtů, popřípadě hodnotila, nakolik státy využívají potencionální metody řešení. V případě České republiky patří mezi nejvíce užívanou metodu emise dluhopisů, které se však nedají emitovat tímto tempem donekonečna. Dalším z bodů často vytýkaných České republice je korupce, která se prakticky promítá ve všech odvětvích, ať už jde o sport, veřejnou správu či ztráty ze státního rozpočtu. Tento problém ostatně podle průzkumů citelně vnímá i veřejnost, která se od vlády dožaduje patričních protiopatření. Způsobů, jak řešit deficit státního rozpočtu a jak omezit potřeby deficitního financování, je velké množství, avšak není to tak jednoduché, jak se na první pohled zdá.

Jak vyplývá z praktické části, je většinou pravidlem, že deficit lze snížit, ale jedině na úkor jiné skutečnosti. Privatizace je pravděpodobně nejlepším příkladem. Stát má možnost pomoci legálního prostředku, jakým je privatizace, prodat svá aktiva a obdržet za ně jistou hodnotu, která může být použita na snížení deficitu, avšak veškerý prospěch z tohoto aktiva pro stát pohltí soukromý sektor, kterému je aktivum prodáno. Jako další příklad může posloužit důchodová reforma. Stáří populace v České republice donutilo vládu, aby zavedla jisté reformy ve vyplácení sociálních dávek a to především důchodů. Reforma sice z dlouhodobého hlediska bude mít vliv na snížení deficitu České republiky, avšak v prvotní fázi deficit spíše prohloubí. Zvýšení daní je obdobný příklad. Zvýšení daní sice přinese zprvu kýžený příjem, avšak z hlediska distorzních efektů

zvyšování daní se v pozdějších letech může tento příjem stát spíše nevýhodou. V otázce snížení deficitu státního rozpočtu musí vždy vláda České republiky zvážit, kde se dají zdroje vynaložit tak, aby toto vynaložení bylo co nejvíce efektivní a přitom nezatížilo státní aparát jinde. Ať už vláda použije jakoukoli ze zmíněných metod, lze říci, že pokud přirovnáme jednotlivá řešení k účetnictví, zvýšení aktiv na jedné straně povede ke zvýšení pasiv na straně druhé. Problém v jistém slova smyslu pomáhá řešit i členství v Evropské unii, která svými konvergenčními kritérii nutí vládu České republiky držet deficit státního rozpočtu v určité hladině. V souvislosti s deficitem se úzce hovoří i o veřejném dluhu, který se podílí na růstu deficitu. Veřejný dluh je faktor, na který poukazuje mnoho ekonomů. Pokud by se veřejný dluh dostal na takovou úroveň, že by nebylo možné jej splácet, růst deficitu by byl nezadržitelný. Hledají se proto metody jak snížit zadlužení státu, protože když zmizí dluh, bude možno zastavit potřebu deficitního financování.

Dluh v České republice je podle provedených analýz zapříčiněn zejména zvyšujícími se veřejnými výdaji, ale také již zmíněnou korupcí. Další problém je v politickém rozpoložení, které panuje v České republice. Politická nejednotnost a neochota řešit problém kolektivně se taktéž podílí na zvyšující se hladině jak veřejného, tak státního dluhu a tím i růstu deficitu. Problém v politice však nemusí být notně jen v nedostatečné pružnosti vlády, ale také v možnosti populisticky orientovaných deficitů, které jsou zneužity pro blaho politických frakcí. Z celé práce vyplývá, že pokud bude pozvednuta morálka obyvatelstva a politické strany se zaměří na skutečné snížení deficitu státního rozpočtu, je spousta alternativ a možností jak toho docílit. Především jde o to vyhledávat kromě snižování výdajů pomocí škrťů a reforem, popřípadě zvyšování příjmů pomocí zvyšování daní hledat společně nové alternativy. Deficit státního rozpočtu je možné snížit pouze za předpokladu, že se o jeho snížení bude jednat se všemi stranami a místo kompromisů mezi návrhy se najdou jednotná řešení.

Anotace

Příjmení a jméno Autora:	Radek Heinz
Instituce:	Moravská vysoká škola Olomouc, o. p. s.
Název práce v českém jazyce: řešení	Deficit státního rozpočtu a možnosti jeho řešení
Název práce v Anglickém jazyce:	State Budget Deficit and Possible Solutions
Vedoucí práce:	Ing. Jolana Kvíčalová
Počet stran:	69
Počet příloh:	12
Rok obhajoby:	2012/2013
Klíčová slova v českém jazyce:	Deficit, státní rozpočet, dluh, fiskální politika, možnosti řešení
Klíčová slova v anglickém jazyce:	Deficit, state budget, debt, fikal policy, possible solutions

V teoretické části bakalářské práce jsou popsány pojmy jako fiskální politika, veřejný dluh, veřejný rozpočet, deficit a historie vývoje deficitu a dluhu. V části praktické jsou popsány možnosti řešení deficitu státního rozpočtu. Mezi tyto metody patří například řešení, jako je emitování dluhopisů, privatizace, mimořádná kapitálová dávka a jiné. Cílem bakalářské práce je uvést možnosti řešení deficitu státního rozpočtu, které Česká republika používá nebo může použít.

In the theoretic part of the bachelor work are described terms as a fiscal policy, public debt, deficit and historical evolution of deficit and debt. There are possible solutions of state budget deficit described in the practical part. These methods include solutions such as the issuance of bonds, privatization, special capital levy and others. Goal of this bachelor work is to introduce possible solutions of state budget deficit which the Czech Republic uses or which it may use.

Literatura

BUCHANAN, J., *Veřejné finance v demokratickém systému*. Brno: Computer press, 1998. 324 s. ISBN 80-7226-116-9

DOLEŽALOVÁ, A., *Rašín, Engliš a ti druzí*. Praha: Oeconomica, 2007. 422 s. ISBN 978-80-245-1356-0

DVOŘÁK, P., *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-075-1

DVOŘÁK, P. *Vybrané problémy fiskální politiky*. Praha: VŠE, 1997. 165 s. ISBN 80-7079-620-0

HAMERNÍKOVÁ, B., a kol. *Veřejné finance*. Praha: Victoria Publishing, 1996. 182 s. ISBN 80-7187-050-1

HOLMAN, R., *Ekonomie*. 5. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 696 s. ISBN 978-80-7400-006-5

JÍLEK, M. *Veřejné finance*. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 1999. 230 s. ISBN 80-7040-361-6

KADEŘÁBKOVÁ, B., *Stručné dějiny ekonomických teorií*. Praha: Eupress, 2004. 96 s. ISBN 80-86754-15-4

KALOUDA, F., *Metody analýz výdajů státního rozpočtu*. Praha: Alfa Publishing, 2007. 150 s. ISBN 978-80-86851-75-4

KOHOUT, P., *Průhledný státní rozpočet?*. Praha: Transparency International, 2006. 218 s. ISBN 80-903032-8-5

KOHOUT, P. (editor): Boj proti korupci. Sborník textů pracovní skupiny pro boj proti korupci Národní ekonomické vlády (NERV). Úřad vlády České republiky, Národní ekonomická rada vlády (NERV). Praha:2011

MARKOVÁ, H., *Rozpočtové právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 203 s. ISBN 80-7179-633-6

PEKOVÁ, J. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. 3. vydání. Praha: ASPI, a.s., 2005. 528 s. ISBN 80-7357-049-1

SAMUELSON, P., A., NORDHAUS, W., D., *Ekonomie*, 18. vydání. Praha: Svoboda, 2007. 780s. 978-80-205-0590-3

SOUKUP, J., *Makroekonomie*, 2. vydání. Praha: Management press, 2011. 518 s. ISBN 978-80-7261-219-2

SPĚVÁČEK, P., *Makroekonomická analýza*. 3. vydání. Praha: VŠE, 2011, 468 s. ISBN 978-80-86730-77-6

STRECKOVÁ, Y., MALÝ, I. a kol. *Veřejná ekonomie pro školu i praxi*. Praha: Computer Pres, 1998. 214 s. ISBN 80-7226-112-6.

ŠELEŠOVSKÝ, J., JAHODA, R. *Veřejné finance v ČR a EU*. Brno: ESF MU, 2004. 170 s. ISBN 80-210-3410-6

Internetové zdroje

Vláda ČR - *Definice státního rozpočtu* [online]. [cit. 2012-11-23].

Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/statni-rozpocet-2010-61539/>>

Vláda ČR - *Proces přijímání státního rozpočtu* [online]. [cit. 2012-12-2012].

Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/statni-rozpocet-2010-61539/>>

Vláda ČR – *Proces přijímání státního rozpočtu* [online]. [cit. 2012-12-1].

Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/statni-rozpocet-2010-61539/>>

MFČR - *Procentuální rozdělení příjmů České Republiky* [online]. [cit. 2012-12-1].

Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ctvrt_poklpln_69895.html>

MFČR - *Výdaje státního rozpočtu* [online]. [cit. 2012-12-1].

Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/konvergen_programy_43976.html>

MFČR - *Procentuální rozdělení výdajů České Republiky* [online]. [cit. 2012-12-1].

Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/ctvrt_poklpln_69895.html>

ČNB – *Odhad strukturálního deficitu* [online]. [cit. 2012-12-5].

Dostupné z:

<http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/clanky_rozhovory/media_2001/cl_01_0108_28b.html>

MFČR – *Vyjádření k nové metodě GFS* [online]. [cit. 2012-12-7].

Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/gfsm_2001_14001.html>

MFČR – Shrnutí změn metody GFS [online]. [cit. 2012-12-7].

Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/makroekonom_10483.html>

MFČR – *Metoda vykazování ESA* [online]. [cit. 2012-12-8].

Dostupné z: <<http://www.czp.cuni.cz/ekoreforma/Other/Makroeko%20ind%202003-02.doc>>

MFČR – *Rozdíl mezi GFS a ESA* [online]. [cit. 2012-12-7].

Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/makroekonom_10483.html>

MFČR – *Konvergenční kritéria* [online]. [cit. 2013-4-13].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/prognozy/konvergenčni-program/2013/konvergenčni-program-cr-duben-2013-11843>>

Evropská komise – *Postup při nadměrném schodku* [online]. [cit. 2013-4-14].

Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/deficit/index_cs.htm>

MFČR – *Zjištění nadměrného schodku* [online]. [cit. 2013-4-14].

Dostupné z:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/konvergen_programy_53221.html>

MFČR – *Největší vlivy na růst dluhu* [online]. [cit. 2013-4-14].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/naklady-statniho-dluhu>>

MVČR – *Kvazimandatorní výdaje ČR* [online]. [cit. 2013/4/13].

Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/clanek/senat-cesti-vojaci-v-afghanistanu.aspx>>

Konvergenční program ČR na rok 2009 – 2010 [online]. [cit. 2013/4/13].

Dostupné z:

<http://ec.europa.eu/economy_finance/economic_governance/sgp/pdf/20_scps/2009-10/01_programme/cz_2010-02-15_cp_cs.pdf>

ČSÚ – *Vývoj státního dluhu v mld. Kč* [online]. [cit. 2013/4/13].

Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>>

ČSÚ – *Vývoj státního dluhu v % HDP* [online]. [2013/4/13].

Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>>

ČSÚ - *Vývoj Deficitu ČR v procentuální hodnotě HDP* [online]. [cit. 2013/4/13].

Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>>

ČSÚ – *Vývoj deficitu ČR v mld. Kč* [online]. [cit. 2013/4/13].

Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>>

MFČR – *Vypisování dluhopisů podle typu instrumentu od roku 2005 – 2013 pol.* [online]. [cit. 2013/4/14].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

ČSÚ – *Vývoj HDP v procentuální hodnotě* [online]. [cit. 2013/14/14].

Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/statistiky>>

Strategie vlády české republiky v boji proti korupci [online]. [cit. 2013/4/13].

Dostupné z:

<http://www.ceskapozice.cz/sites/default/files/file_attachments/protikorupcni_strategie.pdf>

MPSV – *Efekt stárnutí populace* [online]. [cit. 2013/4/15].

Dostupné z: <<http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/69>>

ČSÚ – *Věkové složení obyvatelstva 31. 12. 2012* [online]. [cit. 2013-4-14].

Dostupný z: <<http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/p/4114-03>>

MPSV - *Zpráva ministerstva z obhajoby důchodové reformy* [online]. [cit. 2013-4-15].

Dostupné z: <<http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/70>>

Vláda ČR – *Příjmová opatření ze strategie na roky 2013 až 2015* [online]. [cit. 2013-4-14].

Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/tema/usporna-opatreni-vlady-pro-roky-2013-az-2015-94630/>>

Seznam grafů a obrázků

Graf 1 - Procentuální rozdělení příjmů České Republiky.....	16
Graf 2 - Procentuální rozdělení výdajů České Republiky	18
Graf 3 - Vývoj státního dluhu v mld. Kč	37
Graf 4 – Vývoj státního dluhu v procentuální hodnotě HDP	37
Graf 5 – Vývoj Deficitu ČR v procentuální hodnotě HDP	38
Graf 6 – Vývoj státního deficitu v mld. Kč	38
Graf 7 – Vývoj růstu HDP v procentech.....	41
Graf 8 – Věkové složení populace ČR.....	46

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Vypisování dluhopisů ČR 2005 – 2013 podle typu instrumentu	40
Tabulka 2 – výzkum mezinárodní konkurenceschopnosti (veřejná důvěra v politiky) ..	43

Seznam příloh

Příloha 1 – příjmy státního rozpočtu za rok 2012.....	60
Příloha 2 – výdaje státního rozpočtu za rok 2012.....	61
Příloha 3 – Emitované státní dluhopisy za rok 2013 dle instrumentu	62
Příloha 4 – Emitované státní dluhopisy za rok 2012	63
Příloha 5 - Emitované státní dluhopisy za rok 2011	64
Příloha 6 - Emitované státní dluhopisy za rok 2010	65
Příloha 7 - Emitované státní dluhopisy za rok 2009	66
Příloha 8 - Emitované státní dluhopisy za rok 2008	67
Příloha 9 - Emitované státní dluhopisy za rok 2007	68
Příloha 10 - Emitované státní dluhopisy za rok 2006	69
Příloha 11 - Emitované státní dluhopisy za rok 2005	70
Příloha 12 – Věkové složení obyvatelstva Evropy	71

Přílohy

Příloha 1 – příjmy státního rozpočtu za rok 2012⁶⁵

	Schválený rozpočet 2012	Skutečnost 30.9.2012	Plnění v %
PŘÍJMY CELKEM (A+B)	1 084 701	757 144	69,8
v tom:			
A. DAŇOVÉ PŘÍJMY CELKEM	945 538	673 134	71,2
1. <i>Daň z příjmů, zisku a kapitálových výnosů</i>	<i>177 600</i>	<i>137 012</i>	<i>77,1</i>
1.1. Daň z příjmů právnických osob	85 600	70 648	82,5
1.2. Daň z příjmů fyzických osob	92 000	66 364	72,1
1.2.1. Daň z příjmů fyz. osob ze závislé činnosti	80 300	58 956	73,4
1.2.2. Daň z příjmů fyz. osob z kapitálových výnosů	9 000	7 113	79,0
1.2.3. Daň z příjmů fyz. osob ze samostatné výdělečné činnosti	2 700	295	10,9
2. <i>Daně ze zboží a služeb v tuzemsku</i>	<i>363 900</i>	<i>244 116</i>	<i>67,1</i>
2.1. Daň z přidané hodnoty	221 600	143 396	64,7
2.2. Zvlášť daně a popl. ze zboží a služ. v tuzemsku (spotřební a energetič. daně)	142 300	100 720	70,8
3. <i>Daně a poplatky z vybraných činností</i>	<i>2 393</i>	<i>1 950</i>	<i>81,5</i>
3.1. Správní poplatky	2 393	1 950	81,5
4. <i>Majetkové daně</i>	<i>12 200</i>	<i>8 580</i>	<i>70,3</i>
4.1. Daně z majetkových a kapitálových převodů	12 200	8 580	70,3
5. <i>Pojistné na SZ, příspěvek na státní pol. zaměstnanosti</i>	<i>384 014</i>	<i>277 313</i>	<i>72,2</i>
5.1. Pojistné na důchodové pojištění	341 346	246 500	72,2
6. <i>Ostatní daňové příjmy</i>	<i>5 430</i>	<i>4 163</i>	<i>76,7</i>
NEDAŇOVÉ A KAPITÁLOVÉ PŘÍJMY A			
B. PŘIJATÉ TRANSFERY CELKEM	139 163	84 010	60,4
z toho:			
7. Výnosy z finančního majetku*)	7 487	11 268	150,5
8. Soudní poplatky	650	1 118	172,0
9. Přijaté sankční platby	1 047	175	16,7
10. Příjmy sdílené s EU (clo)**)	1 100	1 180	107,3
11. Přijaté splátky půjčených prostředků	784	n.a.	x
z toho:			
11.1. Splátky půjčených prostředků ze zahraničí	162	156	96,5
12. Kapitálové příjmy celkem	2 208	2 108	95,5
13. Přijaté transfery	118 911	56 848	47,8

Údaje jsou čerpány ze stavů na účtech SR ČR, vedených u ČNB

*) ve sloupci skutečnost údaje pouze za kapitoly Státní dluh, VPS a OSFA

***) do roku 2011 byl národní podíl na clech součástí daňových příjmů

Pozn. : n.a. - údaje jsou nedostupné

⁶⁵ Příjmy státního rozpočtu za rok 2012 [online]. [cit. 2013-4-14].

Dostupné z: <http://www2012.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/PPSR-CR_2012-Q1-3_cast-B-V.pdf>

Příloha 2 – výdaje státního rozpočtu za rok 2012⁶⁶

	Schválený rozpočet 2012	Skutečnost 30.9.2012	Plnění v %
VÝDAJE CELKEM (A+B)	1 189 701	828 557	69,6
z toho:			
A. BĚŽNÉ VÝDAJE	1 092 802	755 574	69,1
z toho:			
Neinvestiční nákupy a související výdaje*)	67 271	36 914	54,9
z toho: poskytnuté zálohy, jistiny a záruky a vládní úvěry	4 161	1 580	38,0
Výdaje na platy, ost.platby za provedenou práci a pojistné	89 020	58 764	66,0
Neinvestiční transfery podnikatelským subjektům	39 818	16 530	41,5
Neinvestič.trans.veř.rozpočt.ústřední úrovně	90 925	48 687	53,5
z toho: neinvestič. transfery fondům soc.a zdrav.pojištění (jen z VPS)	52 924	39 725	75,1
neinvestič. transfery státním fondům	37 708	8 916	23,6
Neinvestič.transfery veřejným rozpočtům územní úrovně	106 449	82 835	77,8
Neinvestič.transfery příspěvkovým apod. organizacím ****)	52 942	36 854	69,6
Neinvestiční transfery občanským sdružením (rozpočet znám od dubna 2012)	3 487	3 831	109,9
Sociální dávky	491 580	356 174	72,5
- důchody	382 508	281 835	73,7
- prostředky na podpory v nezaměstnanosti	12 480	6 773	54,3
- ostatní sociální dávky	58 682	40 794	69,5
- dávky státní sociální podpory	37 910	26 772	70,6
Státní politika zaměstnanosti - aktivní	6 099	1 883	30,9
Prostředky na insolventnost	600	342	57,0
Odvody vlastních zdrojů ES do rozpočtu EU	35 300	28 528	80,8
Neinvestiční půjčené prostředky	100	0	0,0
z toho:			
veřejným rozpočtům územní úrovně	0	0	x
podnikatelským subjektům	100	0	0,0
Kapitola Státní dluh	79 406	46 137	58,1
B. KAPITÁLOVÉ VÝDAJE**)	96 899	72 982	75,3
z toho:			
Investiční transfery podnikatelským subjektům***)	7 433	2 215	29,8
Invest.transf.veř.rozpočt.ú.úrovně****) (skut.jen za kapitoly VPS a OSFA)	26 122	143	0,5
Investiční transfery příspěvkovým organizacím****)	18 089	1 430	7,9
Investiční nákupy a související výdaje	11 960	8 694	72,7
PŘEBYTEK/SCHODEK	-105 000	-71 413	68,0
FINANCOVÁNÍ STÁTNÍ POKLADNY	0	-218 883	x
PŘEBYTEK/SCHODEK vč. FINANCOVÁNÍ	-105 000	-290 296	276,5

Údaje jsou čerpány ze stavů na účtech SR ČR, vedených u ČNB

*) bez kapitoly státní dluh

**) vč.záloh poskytnutých ČMRZB, UniCredit Bank, a.s. a ČSOB, a.s. na výdaje podle § 16 odst.2 zákona č. 218/2000 Sb.

***) bez záloh poskytnutých ČMRZB, UniCredit Bank, a.s. a ČSOB, a.s. na výdaje podle § 16 odst.2 zákona č. 218/2000 Sb.

****) skutečnost bez transferů veřejným výzkumným institucím a transferů cizím příspěvkovým organizacím

⁶⁶ Výdaje státního rozpočtu za rok 2012 [online]. [cit. 2013-4-14].

Dostupné z: <http://www2012.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/PPSR-CR_2012-Q1-3_cast-B-V.pdf>

Příloha 3 – Emitované státní dluhopisy za rok 2013 dle instrumentu⁶⁷

Kč	31.1.2013	28.2.2013	31.3.2013	30.4..2013
Dluhopisy celkem	1 615 403 586 166	1 629 453 491 916	1 645 928 906 916	1 660 287 544 239
Státní pokladniční poukázky	187 055 000 000	186 140 000 000	185 866 000 000	184 785 000 000
SPP 13 týdnů	17 419 000 000	17 419 000 000	18 314 000 000	8 780 000 000
SPP 26 týdnů	26 000 000 000	26 000 000 000	26 000 000 000	26 000 000 000
SPP 39 týdnů	51 183 000 000	51 127 000 000	42 127 000 000	48 627 000 000
SPP 52 týdnů	92 453 000 000	91 594 000 000	99 425 000 000	101 378 000 000
Spoř. dluhopisy	56 205 805 166	56 205 805 166	56 205 805 166	56 176 089 489
dluhopis 1 rok	15 978 795 532	15 978 795 532	15 978 795 532	15 968 852 390
dluhopis 3 roky	11 537 026 559	11 537 026 559	11 537 026 559	11 537 026 559
dluhopis 5 let	26 580 974 660	26 580 974 660	26 580 974 660	26 561 202 125
dluhopis 7 let	2 109 008 415	2 109 008 415	2 109 008 415	2 109 008 415
Střednědobé a dlouhodobé dluhopisy	1 372 142 781 000	1 387 107 686 750	1 403 857 101 750	1 419 326 454 750
dluhopis 3 roky	87 941 000 000	91 162 320 000	94 228 570 000	97 565 910 000
dluhopis 5 let	140 398 560 000	143 934 560 000	143 934 560 000	144 134 560 000
dluhopis 6 let	13 367 940 000	13 372 440 000	19 138 350 000	24 982 230 000
dluhopis 7 let	10 379 000 000	10 498 000 000	10 576 000 000	10 541 000 000
dluhopis 8 let	77 739 860 000	77 939 860 000	78 139 860 000	78 539 860 000
dluhopis 10 let	529 138 240 000	529 222 465 000	529 783 965 000	530 120 865 000
dluhopis 11 let	66 339 930 000	66 339 930 000	66 339 930 000	66 339 930 000
dluhopis 12 let	55 587 780 000	55 687 780 000	58 875 130 000	62 460 090 000
dluhopis 15 let	354 194 871 000	359 130 311 750	362 551 516 750	364 377 089 750

⁶⁷ Emitované státní dluhopisy za rok 2013 dle instrumentu [online]. [2013-5-14].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu/2013>>

dluhopis 30 let	27 625 600 000	30 140 020 000	30 189 220 000	29 864 920 000
dluhopis 50 let	9 430 000 000	9 680 000 000	10 100 000 000	10 400 000 000

Příloha 4 – Emitované státní dluhopisy za rok 2012⁶⁸

Měsíc	Státní pokladniční poukázky	Spořicí státní dluhopisy	Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	Dluhopisy celkem
31. 1. 2012	166 684 000 000	20 428 530 849	1 260 646 321 750	1 447 758 852 599
29. 2. 2012	170 542 000 000	20 428 530 849	1 325 901 087 000	1 516 871 617 849
31. 3. 2012	177 109 000 000	20 428 530 849	1 344 416 196 500	1 541 953 727 349
30. 4. 2012	187 126 000 000	20 413 671 260	1 322 646 985 750	1 530 186 657 010
31. 5. 2012	178 297 000 000	20 413 671 260	1 343 847 432 250	1 542 558 103 510
30. 6. 2012	163 382 000 000	35 713 568 748	1 358 753 467 000	1 557 849 035 748
31. 7. 2012	172 555 000 000	35 708 381 544	1 357 543 030 250	1 565 806 411 794
31. 8. 2012	162 840 000 000	35 708 381 544	1 361 580 367 000	1 560 128 748 544
30. 9. 2012	172 067 000 000	35 708 381 544	1 376 084 365 750	1 583 859 747 294
31. 10. 2012	180 102 000 000	35 708 381 544	1 346 552 405 750	1 562 362 787 294
30. 11. 2012	180 615 000 000	26 285 004 880	1 353 179 893 000	1 560 079 897 880
31. 12. 2012	189 135 000 000	56 205 805 166	1 352 288 947 000	1 597 629 752 166

⁶⁸ Emitované státní dluhopisy za rok 2012 [online]. [cit.2013-5-15].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

Příloha 5 - Emitované státní dluhopisy za rok 2011⁶⁹

	Státní pokladniční poukázky	Spořicí státní dluhopisy	Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	Dluhopisy celkem
31. 1. 2011	120 009 000 000	-	1 170 252 381 500	1 290 261 381 500
28. 2. 2011	128 915 000 000	-	1 184 940 647 500	1 313 855 647 500
31. 3. 2011	137 544 000 000	-	1 199 758 432 000	1 337 302 432 000
30. 4. 2011	136 455 000 000	-	1 169 353 330 500	1 305 808 330 500
31. 5. 2011	144 192 000 000	-	1 192 441 642 000	1 336 633 642 000
30. 6. 2011	141 077 000 000	-	1 204 327 159 750	1 345 404 159 750
31. 7. 2011	137 638 000 000	-	1 211 180 529 500	1 348 818 529 500
31. 8. 2011	140 778 000 000	-	1 217 775 315 500	1 358 553 315 500
30. 9. 2011	143 268 000 000	-	1 243 730 585 250	1 386 998 585 250
31. 10. 2011	154 897 000 000	-	1 214 108 555 000	1 369 005 555 000
30. 11. 2011	167 859 000 000	20 428 530 849	1 232 110 781 000	1 420 398 311 849
31. 12. 2011	162 609 000 000	20 428 530 849	1 244 877 675 000	1 427 915 205 849

⁶⁹ Emitované státní dluhopisy za rok 2011 [online]. [cit. 2013-5-15].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

Příloha 6 - Emitované státní dluhopisy za rok 2010⁷⁰

	Státní pokladniční poukázky	Spořicí státní dluhopisy	Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	Dluhopisy celkem
31. 1. 2010	88 931 000 000	-	1 037 468 954 200	1 126 399 954 200
28. 2. 2010	84 213 000 000	-	1 048 539 511 100	1 132 752 511 100
31. 3. 2010	87 545 000 000	-	1 068 588 080 300	1 156 133 080 300
30. 4. 2010	83 396 000 000	-	1 061 882 000 500	1 145 278 000 500
31. 5. 2010	90 067 000 000	-	1 076 704 795 400	1 166 771 795 400
30. 6. 2010	89 195 000 000	-	1 095 638 825 300	1 184 833 825 300
31. 7. 2010	112 481 000 000	-	1 108 545 036 600	1 221 026 036 600
31. 8. 2010	116 314 000 000	-	1 126 168 479 000	1 242 482 479 000
30. 9. 2010	128 478 000 000	-	1 193 370 209 400	1 321 848 209 400
31. 10. 2010	120 559 000 000	-	1 144 992 166 700	1 265 551 166 700
30. 11. 2010	114 089 000 000	-	1 154 430 001 600	1 268 519 001 600
31. 12. 2010	113 331 000 000	-	1 163 246 427 400	1 276 577 427 400

⁷⁰ Emitované státní dluhopisy za rok 2010 [online]. [cit. 2013-5-15].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dlhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

Příloha 7 - Emitované státní dluhopisy za rok 2009⁷¹

	Státní pokladniční poukázky	Spořicí státní dluhopisy	Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	Dluhopisy celkem
31. 1. 2009	72 055 000 000	-	883 134 453 500	955 189 453 500
28. 2. 2009	61 782 000 000	-	889 714 576 250	951 496 576 250
31. 3. 2009	60 951 000 000	-	891 481 569 000	952 432 569 000
30. 4. 2009	61 999 000 000	-	924 898 315 500	986 897 315 500
31. 5. 2009	78 095 000 000	-	984 045 621 500	1 062 140 621 500
30. 6. 2009	79 837 000 000	-	1 005 636 826 575	1 085 473 826 575
31. 7. 2009	68 840 000 000	-	1 010 796 691 300	1 079 636 691 300
31. 8. 2009	69 960 000 000	-	1 020 188 295 000	1 090 148 295 000
30. 9. 2009	79 491 000 000	-	1 034 543 098 250	1 114 034 098 250
31. 10. 2009	89 591 000 000	-	1 061 220 131 100	1 150 811 131 100
30. 11. 2009	92 029 000 000	-	1 026 447 620 200	1 118 476 620 200
31. 12. 2009	88 184 000 000	-	1 031 584 771 100	1 119 768 771 100

⁷¹ Emitované státní dluhopisy za rok 2009 [online]. [cit. 2013-5-15].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

Příloha 8 - Emitované státní dluhopisy za rok 2008⁷²

	Státní pokladniční poukázky	Spořicí státní dluhopisy	Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	Dluhopisy celkem
31. 1. 2008	70 466 000 000	-	786 751 723 500	857 197 723 500
29. 2. 2008	54 733 000 000	-	791 661 191 000	846 394 191 000
31. 3. 2008	46 834 000 000	-	776 773 926 750	823 607 926 750
30. 4. 2008	40 974 000 000	-	789 970 680 500	830 944 680 500
31. 5. 2008	33 106 000 000	-	803 813 794 500	836 919 794 500
30. 6. 2008	32 875 000 000	-	860 175 492 750	893 050 492 750
31. 7. 2008	37 875 000 000	-	861 574 787 900	899 449 787 900
31. 8. 2008	39 480 000 000	-	869 575 746 750	909 055 746 750
30. 9. 2008	45 341 000 000	-	833 776 773 250	879 117 773 250
31. 10. 2008	59 910 000 000	-	841 355 131 500	901 265 131 500
30. 11. 2008	73 014 000 000	-	860 589 590 500	933 603 590 500
31. 12. 2008	78 749 000 000	-	873 421 616 500	952 170 616 500

⁷² Emitované státní dluhopisy za rok 2008 [online]. [cit. 2013-5-15].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

Příloha 9 - Emitované státní dluhopisy za rok 2007⁷³

	Státní pokladniční poukázky	Spořicí státní dluhopisy	Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	Dluhopisy celkem
31. 1. 2007	88 946 000 000	-	684 828 438 000	773 774 438 000
28. 2. 2007	87 588 000 000	-	696 579 575 000	784 167 575 000
31. 3. 2007	78 144 000 000	-	696 262 180 000	774 406 180 000
30. 4. 2007	76 312 000 000	-	716 226 206 250	792 538 206 250
31. 5. 2007	65 312 000 000	-	728 973 396 250	794 285 396 250
30. 6. 2007	66 145 000 000	-	750 860 065 750	817 005 065 750
31. 7. 2007	62 531 000 000	-	756 383 101 750	818 914 101 750
31. 8. 2007	59 869 000 000	-	733 478 526 250	793 347 526 250
30. 9. 2007	54 694 000 000	-	748 724 120 250	803 373 120 250
31. 10. 2007	59 788 000 000	-	758 766 658 500	818 554 658 500
30. 11. 2007	76 059 000 000	-	767 183 213 000	843 242 213 000
31. 12. 2007	82 168 000 000	-	770 879 881 000	853 047 881 000

⁷³ Emitované státní dluhopisy za rok 2007 [online]. [cit. 2013-5-15].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

Příloha 10 - Emitované státní dluhopisy za rok 2006⁷⁴

	Státní pokladniční poukázky	Spořicí státní dluhopisy	Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	Dluhopisy celkem
31. 1. 2006	94 699 000 000	-	557 635 700 500	652 334 700 500
28. 2. 2006	94 583 000 000	-	569 371 446 250	663 954 446 250
31. 3. 2006	86 826 000 000	-	580 612 199 750	667 438 199 750
30. 4. 2006	86 459 000 000	-	592 510 331 500	678 969 331 500
31. 5. 2006	82 687 000 000	-	606 139 080 250	688 826 080 250
30. 6. 2006	79 325 000 000	-	616 787 014 750	696 112 014 750
31. 7. 2006	77 099 000 000	-	623 338 296 500	700 437 296 500
31. 8. 2006	75 181 000 000	-	628 856 900 750	704 037 900 750
30. 9. 2006	71 884 000 000	-	639 374 266 500	711 258 266 500
31. 10. 2006	75 200 000 000	-	621 832 471 000	697 032 471 000
30. 11. 2006	79 800 000 000	-	645 504 788 500	725 304 788 500
31. 12. 2006	89 568 000 000	-	673 046 904 750	762 614 904 750

⁷⁴ Emitované státní dluhopisy za rok 2006 [online]. [cit. 2013-5-15].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

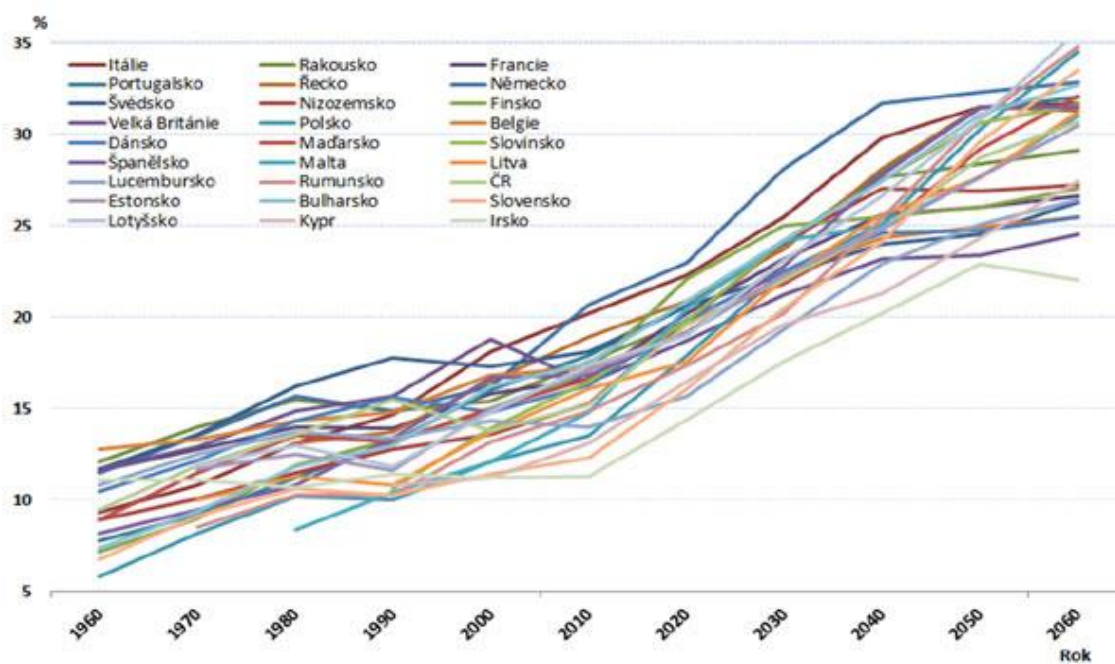
Příloha 11 - Emitované státní dluhopisy za rok 2005⁷⁵

	Státní pokladniční poukázky	Spořicí státní dluhopisy	Střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy	Dluhopisy celkem
31. 1. 2005	121 545 000 000	-	450 733 050 000	572 278 050 000
29. 2. 2005	128 545 000 000	-	436 698 600 000	565 243 600 000
31. 3. 2005	126 545 000 000	-	470 159 437 250	596 704 437 250
30. 4. 2005	121 399 000 000	-	482 334 355 000	603 733 355 000
31. 5. 2005	111 399 000 000	-	492 001 038 500	603 400 038 500
30. 6. 2005	109 000 000 000	-	507 657 641 500	616 657 641 500
31. 7. 2005	107 000 000 000	-	512 381 037 250	619 381 037 250
31. 8. 2005	103 000 000 000	-	519 365 948 250	622 365 948 250
30. 9. 2005	98 034 000 000	-	535 440 417 500	633 474 417 500
31. 10. 2005	92 220 000 000	-	546 404 740 000	638 624 740 000
30. 11. 2005	91 154 000 000	-	559 889 906 500	651 043 906 500
31. 12. 2005	94 249 000 000	-	566 376 930 250	660 625 930 250

⁷⁵ Emitované státní dluhopisy za rok 2005 [online]. [cit. 2013-5-15].

Dostupné z: <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/hospodareni/rizeni-statniho-dluhu/dluhova-statistika/podle-typu-instrumentu>>

Příloha 12 – Věkové složení obyvatelstva Evropy⁷⁶

⁷⁶ Vývoj věkového složení obyvatel Evropy [online]. [cit. 2013-5-16].
Dostupné z: <<http://duchodovareforma.mpsv.cz/cs/70>>